

Stat și religii în România

o relație transparentă?

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Ambassade de Suisse

„Acest material a fost tipărit cu sprijinul Ambasadei Elveției la București, în cadrul proiectului *Către transparență în implicarea statului în probleme religioase*. Opiniile și informațiile prezentate în aceste pagini sunt cele ale autorilor și nu reprezintă neapărat punctul de vedere al Ambasadei Elveției la București”.

Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki (APADOR-CH)

Str. Pictor Nicolae Tonitza Nr. 8, Sector 3, 030113 București

Telefon/Fax: (40) (21) 312.45.28 / (40) (21) 312.37.11

E-mail: office@apador.org

Web: <http://www.apador.org>

Copyright © 2008 APADOR-CH

Stat și religii în România
- o relație transparentă? -

ISBN 978-973-0-05594-8

CUPRINS

Notă introductivă	3
1. Metodologia cercetării	5
2. O privire comparativă: relația stat-biserică în lume	7
2.1. Organizarea vieții religioase în țările europene	7
2.2. Finanțarea religiilor în statele europene	9
3. Cadrul legal al libertății religioase în România	12
3.1. Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor	12
4. Structura confesională în România conform recensământului populației din anul 2002	16
5. Finanțarea cultelor religioase în România	17
5.1. Sprijinul salarial acordat de la bugetul de stat pentru personalul clerical și neclerical aparținând cultelor religioase recunoscute din România	17
5.1.1. Salariile personalului clerical	17
5.1.2. Salariile personalului neclerical	21
5.1.3. Poziția cultelor față de salarizarea de la bugetul de stat a personalului clerical și neclerical	25
5.2. Finanțarea construirii/renovării de lacășuri de cult din resurse provenind din bugetele autorităților publice	28
5.2.1. Finanțarea construirii/renovării de lacășuri de cult din resurse ale instituțiilor centrale	28
5.2.2. Finanțarea construirii/renovării de lacășuri de cult din resurse ale autorităților publice locale.	31
5.3. Finanțarea de către stat a activităților spiritual-culturale și sociale în străinătate a cultelor recunoscute în România.	33
5.4. Alocarea de fonduri pentru activități religioase prin Legile bugetului de stat pe anii 2007 și 2008	34
5.5. Obiectivele asumate de Guvernul României referitor la politica în domeniul cultelor prin Programul de guvernare 2005-2008 și raportul asupra îndeplinirii prevederilor programului de guvernare la doi ani și jumătate de mandat	36

6. Asociațiile religioase _____	39
6.1. Dobândirea statutului de asociație religioasă – aspecte procedurale _____	39
6.2. Sprijinul acordat de stat asociațiilor religioase _____	43
7. Domenii sensibile în ceea ce privește viața comunităților religioase _____	44
7.1. Cimitirele _____	45
7.2. Asistența religioasă în penitenciare _____	47
7. 3. Învățământul religios preuniversitar _____	48
7.4. Asistența religioasă în spitale _____	50
7.5. Asistența religioasă a militarilor _____	51
8. Transparența instituțiilor statului în ceea ce privește problemele religioase ____	52
8.1 Transparența instituțiilor centrale ale statului cu privire la problemele religioase – Ministerul Culturii și Cultelor, Secretariatul de Stat pentru Culte _	52
8.2. Transparența autorităților publice locale – bune și rele practici _____	55
9. Cazuri în care Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a constatat discriminarea pe criteriul religios în cursul anului 2007 _____	59
10. Concluzii și recomandări _____	63
ANEXA 1 – Lege nr. 489/2006 din 28 decembrie 2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor _____	67
ANEXA 2 – Lista Hotărârilor de Guvern din cursul anului 2007 care au avut ca obiect sprijinirea cultelor _____	79
ANEXA 3 – Răspuns Consiliul Județean Constanța _____	81
ANEXA 4 – Răspuns Consiliul Județean Sălaj _____	82

Notă introductivă

Raportul „Stat și religii în România-o relație transparentă?” a fost elaborat de Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România-Comitetul Helsinki în cadrul proiectului „Către transparență în implicarea statului în probleme religioase”, cu sprijinul Ambasadei Elveției la București.

Prin intermediul acestui raport, APADOR-CH a dorit a aduce la cunoștința publicului maniera cum interacționează instituțiile publice românești și minoritățile religioase recunoscute de Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, mai ales pe fundalul unei sensibilități scăzute a autorităților publice centrale și locale în legătură cu aspecte ale libertății de religie și conștiință privind minoritățile religioase.

În România ultimilor ani, persoane sau entități care nu aparțin majorității ortodoxe au acuzat tratamente discriminatorii în diverse domenii cum ar fi accesul pe piața muncii, serviciile religioase cum ar fi înmormântările, învățământul religios în școlile publice etc.

Pe de altă parte, cultele religioase recunoscute oficial au beneficiat de diverse forme de sprijin din partea statului (scutiri de la plata unor impozite, fonduri nerambursabile pentru construirea/renovarea de lăcașuri de cult, sprijin pentru salarizarea personalului, parteneriate cu autorități publice).

Cu toate că acest sprijin se realizează prin alocarea de fonduri de la bugetul de stat sau de la bugete locale, deci din banii contribuabililor, publicul din România nu are acces la informații privind criteriile în baza cărora statul sprijină sub diverse forme activitățile comunităților religioase sau la ce nivel se ridică suportul acordat fiecărei grupări religioase.

În plus, la sfârșitul anului 2006 a fost adoptată o nouă lege privind libertatea religioasă ale cărei prevederi au fost aspru criticate fiind considerate restrictive. La mai bine de un an de la adoptare, nici publicul, nici organizațiile guvernamentale nu au acces facil la informații despre impactul pe care adoptarea noii legi l-a avut asupra cultelor, asociațiilor, grupărilor religioase.

În consecință, APADOR-CH și-a propus să realizeze, din perspectiva minorităților religioase din România, o cercetare atât asupra modului în care este acordat sprijinul din partea statului, cât și asupra impactului pe care noua lege a cultelor a avut-o în practică. Raportul descrie practicile actuale ale autorităților publice centrale și locale

în relația cu grupările religioase minoritare și analizează nivelul de transparență al instituțiilor statului implicate în chestiuni de natură religioasă.

APADOR-CH mulțumește tuturor reprezentanților cultelor, asociațiilor și grupărilor religioase pentru deschiderea de care au dat dovadă în cursul discuțiilor directe și pentru informațiile furnizate.

1. Metodologia cercetării

Colectarea datelor utilizate la întocmirea raportului de față s-a realizat în principal prin trei metode: accesarea unor documente publice, adresarea de cereri de informații autorităților publice în baza Legii nr. 544/2001¹ privind liberul acces la informațiile de interes public și discuții cu reprezentanți ai cultelor religioase și ai asociațiilor care tind a dobândi un statut recunoscut prin Legea nr. 489/2006² privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor.

Totodată, s-au avut în vedere, pentru o perspectivă comparativă, prevederile legilor speciale referitoare la interacțiunea stat-biserici din țări europene, cât și practici ale acestor state în legătură cu finanțarea denominațiunilor religioase recunoscute.

Printre **documentele publice consultate** în lucrarea de față enumerăm: legislația în vigoare în domeniul libertății religioase, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, hotărârile din anul 2007 ale Guvernului României care au ca obiect cultele religioase, Legea Bugetului de Stat pe anul 2007 și Legea Bugetului de Stat pe anul 2008, Recensământul populației și locuințelor din anul 2002.

Pe tot parcursul cercetării au fost monitorizate paginile de internet ale Secretariatului de Stat pentru Culte, Ministerului Justiției și cel al Guvernului. Au fost accesate prin intermediul internetului bugetele consiliilor județene în măsura în care acestea au fost disponibile.

Cereri de informații în baza Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public au fost adresate următoarelor instituții centrale: Guvernului României, Ministerului Culturii și Cultelor, Ministerului Justiției, Ministerului Apărării, Ministerului Sănătății Publice, Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului, Administrației Naționale a Penitenciarelor și Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. De asemenea, au fost trimise cereri de informații celor 41 de consilii județene și Consiliului General al Municipiului București.

Dintre cele 17 culte religioase minoritare recunoscute de stat prin Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor au fost purtate discuții cu 15 dintre acestea după cum urmează (ordinea și titulatura completă a cultelor sunt cele din anexa la Legea nr. 489/2006):

¹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 663 din 23 octombrie 2001

² Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 11 din 08 ianuarie 2007.

1. EPISCOPIA ORTODOXĂ SÂRBĂ DE TIMIȘOARA
2. BISERICA ROMANO-CATOLICĂ
3. BISERICA ROMÂNĂ UNITĂ CU ROMA, GRECO-CATOLICĂ
4. ARHIEPISCOPIA BISERICII ARMENE
5. BISERICA REFORMATĂ DIN ROMÂNIA
6. BISERICA EVANGHELICĂ C.A. DIN ROMÂNIA
7. BISERICA EVANGHELICĂ LUTHERANĂ DIN ROMÂNIA
8. BISERICA UNITARIANĂ DIN TRANSILVANIA
9. UNIUNEA BISERICILOR CREȘTINE BAPTISTE DIN ROMÂNIA
10. BISERICA CREȘTINĂ DUPĂ EVANGHELIE DIN ROMÂNIA – UNIUNEA BISERICILOR CREȘTINE DUPĂ EVANGHELIE DIN ROMÂNIA
11. UNIUNEA PENTICOSTALĂ – BISERICA LUI DUMNEZEU APOSTOLICĂ DIN ROMÂNIA
12. BISERICA CREȘTINĂ ADVENTISTĂ DE ZIUA A ȘAPTEA DIN ROMÂNIA
13. FEDERAȚIA COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA
14. CULTUL MUSULMAN
15. ORGANIZAȚIA RELIGIOASĂ MARTORII LUI IEHOVA

În sectorul grupărilor religioase care tind să dobândească statutul de asociație religioasă (eventual de cult religios) am purtat discuții reprezentanți ai următoarelor asociații:

1. SOCIETATEA CREȘTINILOR NOUAPOSTOLICI - ROMÂNIA (S.C.N.A.R.)
2. ASOCIAȚIA „ADUNĂRILE LUI DUMNEZEU DIN ROMÂNIA”
3. COMUNITATEA BAHAI
4. BISERICA MORMONĂ – BISERICA LUI ISUS HRISTOS A SFINTILOR DIN ZILELE DIN URMĂ.

2. O privire comparativă: relația stat-biserică în lume

În lumea contemporană, relația stat-biserică îmbracă forme diferite, în funcție de tradițiile specifice fiecărei țări.

Constituția Statelor Unite ale Americii conține prevederi explicite care interzic Congresului elaborarea de legi menite fie a oficializa o religie, fie a declara prohibită practicarea liberă a unei religii.³

Uniunea Europeană recunoaște prevalența dreptului intern în chestiunea privitoare la interacțiunea statelor membre cu entitățile religioase, atâta timp cât se respectă tratatele și convențiile internaționale. Articolul I-52 al tratatului constituțional al Uniunii Europene prevede că aceasta respectă și nu prejudiciază statutul de care beneficiază bisericile și asociațiile sau comunitățile religioase în statele membre în virtutea dreptului național.⁴

Pe lângă prevederi constituționale ce au în vedere libertatea religiei sau recunoașterea în anumite țări, prin legea fundamentală, a unei biserici de stat (Malta), majoritatea țărilor care aparțin Uniunii Europene practică recunoașterea prin legi speciale a denominațiunilor religioase.

2.1. Organizarea vieții religioase în țările europene

Din punct de vedere juridic, nu există o definiție standard a bisericii. Astfel, bisericile pot fi: persoane juridice de drept public (Austria, Germania, Italia), persoane juridice de drept privat (Estonia, Franța, în Anglia toate cultele mai puțin Biserica Anglicană) sau entități legale *sui generis*.

³ “Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof (...)”, *First Amendment of the Bill of Rights to the United States Constitution*, <http://www.acrl.org/ala/oif/firstamendment/firstamendment.htm>.

⁴ “The Union respects and does not prejudice the status under national law of churches and religious associations or communities in the member States”, in *Official Journal C 310 of 16 December 2004*, Treaty establishing a Constitution for Europe, p.26.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0011:0040:EN:PDF>

Totodată, există mai multe categorii juridice pentru organizarea vieții religioase: grup religios, asociație, asociație culturală sau religioasă, cult recunoscut, cult parte a unui acord cu statul (concordat).

Dintr-o perspectivă a drepturilor omului, un astfel de sistem de categorizare este criticabil, întrucât ierarhizarea de către stat duce la discriminare. Se creează situația în care comunităților religioase și indivizilor le sunt refuzate drepturi individuale și colective în baza unei clasificări și a unor criterii impuse de stat.⁵ De exemplu, criteriile de dobândire a statutului de asociație religioasă variază de la necesitatea existenței a 20 de membri fondatori în Grecia la 300 de membri fondatori în Cehia.

Legea cultelor din **Austria** adoptată în 1998 prevede că, pentru ca un cult să fie recunoscut de stat trebuie să dovedească 20 de ani de existență ca și comunitate religioasă și să fie înregistrat de cel puțin 10 ani cu statutul de comunitate confesională. Fără aceste condiții îndeplinite, un cult reprezintă o simplă asociație. Totodată, cultul care cere recunoașterea trebuie să reprezinte 2% din populația țării.

În **Germania** comunitățile religioase pot fi recunoscute drept persoane juridice de drept public, dacă fac dovada faptului că dețin un număr important de persoane, vechime pe teritoriul țării și un patrimoniu considerabil. Numărul de persoane necesar pentru ca comunitatea religioasă să primească drepturile unei organizații religioase este lăsat la aprecierea unor autorități ale statului, fiecărei comunități fiindu-i aplicate criterii de judecată diferite.

Italia face o distincție între religiile recunoscute de stat care pot încheia acorduri specifice (concordate) cu acesta și simplele comunități religioase, persoane juridice de drept privat. În baza concordatelor, șase culte beneficiază de facilități fiscale, dar în același timp statul exercită un control în ceea ce privește activitățile lor.

În **Spania**, asociațiile religioase sunt înscrise în registrul confesiunilor, dar ele rămân simple asociații. În cazul în care asociația se remarcă prin merite deosebite, poate spera la un acord cu Statul spaniol, care să îi confere un statut special.

Slovacia deține o lege privind înregistrarea cultelor religioase care prevede un număr minim de 20.000 de credincioși dintr-o populație de cca. 5 milioane locuitori (aproximativ 0,4%). Există două tipuri de comunități religioase: cele înregistrate la guvern și simple asociații civice.

⁵ Political Regulation of the Religious Sphere in the EU Member States: Good and Bad Practices. A Human Rights Perspective, <http://www.willyfautre.org/conferences/2006/20060519kiev.pdf>.

Cu excepția a șase culte care au avantaje fiscale, în **Belgia** toate celelalte confesiuni se organizează pe principiul asociațiilor fără scop lucrativ, nefiind necesară o procedură specială privind numărul de persoane sau vechimea pe teritoriul țării. Cu toate acestea, în cadrul procedurilor administrative de recunoaștere a unui nou cult acesta trebuie să facă dovada existenței unui număr de 10.000 credincioși (0,1% din populația țării). Trebuie menționat faptul că Belgia sprijină alături de cele șase culte și umanismul secular.

În **Portugalia**, pentru a fi recunoscută de stat, o comunitate religioasă trebuie să fi existat de 30 de ani pe teritoriul țării sau de 60 de ani în afara țării. Criteriul existenței îndelungate pe teritoriul național în vederea acordării unor drepturi se regăsește și în legislația altor țări: în **Ungaria**, pentru a deveni comunitate religioasă, trebuie să fi existat de 30 de ani, iar în **Lituania** de 25 de ani.

Totodată, există și sisteme în care biserica este separată de stat (**Franța**) și unde nu există recunoaștere formală a comunităților religioase.

2.2. Finanțarea religiilor în statele europene

În ceea ce privește finanțarea, statele europene sprijină în moduri diferite bisericile și organizațiile religioase.

În general, există ori sprijin direct din partea statului (de exemplu: Danemarca, Irlanda și Norvegia) ori sprijin indirect, prin colectarea de către stat a contribuțiile enoriașilor (o „taxă de enoriaș”) care sunt alocate ulterior fiecărei biserici (de exemplu: Finlanda, Germania și Suedia). În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că finanțarea unor activități ale cultelor religioase, de la buget, nu constituie o violare a libertății de conștiință a contribuabililor.⁶ În plus, bisericile din majoritatea statelor europene sunt scutite de la plata multor taxe, inclusiv cele pe proprietățile imobiliare.

În sistemul de strictă separație a statului de biserică, cum este cazul **Franței** (dar și al Irlandei și Olandei), statul nu alocă subvenții niciunei entități religioase și nu plătește salarii clerului. În acest sens sunt, de exemplu, prevederile articolului 2 din Legea privitoare la separarea bisericii de stat, adoptată în Franța în 1905, în vigoare

⁶*Darby c. Suediei*, cererea cu nr. 11581/85, hotărârea din 23 octombrie 1990, <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=darby&sessionid=6190136&skin=hudoc-en>.

până astăzi: “*La République ne reconnaît, ne salarie ni ne subventionne aucun culte* (..)”⁷.

Cu toate acestea, studii⁸ care au dorit a aduce la cunoștința publicului în ce măsură Franța respectă principiul secularismului așa cum este prevăzut de lege, au relevat că în realitate statul subvenționează în mod substanțial Biserica Romano-Catolică. Concluziile studiului conduc către ideea că școlile private catolice au fost finanțate cu aproximativ 9.2 milioane de euro din fondurile publice (de către stat, municipalități, autorități regionale și locale). Această practică este considerată a fi discriminatorie în raport cu finanțele primite de școlile publice, venind în contradicție cu principiile secularismului enunțate de legea din 1905.

Mai mult, se pare că statul acordă scutiri de taxe diverselor religii și finanțează sistemul de sănătate a preoților. Totodată, autoritățile locale finanțează cheltuielile de cazare a 16.000 de preoți romano-catolici. Suma se ridică la 54 milioane euro anual.

La polul opus reglementărilor legale din Franța se află **Belgia** unde salariul clerului aparținând cultelor recunoscute este plătit în întregime din bugetul de stat (articolul 181 din Constituție).

În mod paradoxal, în **Malta**, deși Biserica Catolică este recunoscută biserică de stat prin constituție, aceasta nu beneficiază de scutiri de taxe.

De obicei, în țările în care există religii de stat, așa cum este cazul **Greciei** (Biserica Ortodoxă) și **Portugaliei** (Biserica Catolică), cetățenii contribuie la finanțarea cultului dominant prin intermediul sistemului de colectare a taxelor. Acest lucru se întâmplă fără acordul prealabil al acestora. Plătitorii de taxe aparținând altor sisteme religioase sunt în acest caz dezavantajați, întrucât ei nu pot fi exonați de taxă și nici nu o pot direcționa către religia de care aparțin.

Statul **austriac** și respectiv **german** oferă posibilitatea bisericilor recunoscute să impună o „taxă de enoriaș”. În cazul în care membrul unei comunități religioase recunoscute nu plătește această taxă, el poate fi dat în judecată de către biserica de care aparține. Pentru a evita plata taxei, un număr semnificativ de enoriași au renunțat formal la religia de care aparțineau.⁹

⁷Loi du 9 décembre 1905 relative à la séparation des Églises et de l'État, Article 2.

<http://www.laboucherie.com/pdf/eglise.pdf>

⁸Appeal of the French Estates General for Secularism, <http://www.iheu.org/node/2475>.

⁹Idem 3, p.8.

În **Spania**, alternativele plătitorilor de taxe sunt mai limitate. Se poate dona 0,5239% din venit fie Bisericii Catolice, fie statului (în fapt, Crucii Roșii). Contribuabilii care aparțin altor religii sunt discriminați întrucât nu pot fi nici scutiți de taxă și nici nu pot finanța altă religie.

Există și state care au încercat să implice cetățenii în alegerea religiei pe care vor să o susțină prin intermediul sistemului de colectare a taxelor. Statul **italian** a semnat un concordat cu Biserica Catolică și înțelegeri cu alte religii. Acest tip de înțelegeri permit plătitorilor de taxe să indice către ce religie să meargă 0,8% din totalul taxei. Cu toate acestea, nu toate religiile care au semnat înțelegeri au cerut să fie finanțate de stat. În cazul în care contribuabilul nu decide cărui cult îi alocă un anumit procentaj din taxă, aceasta merge automat către stat.

Sistemul din **Ungaria** este asemănător celui din Italia. Contribuabililor li s-a acordat dreptul de a decide cărei comunități religioase îi revine un procent de 1% din venit. Mai mult de 100 de organizații religioase beneficiază de acest sistem.

Teoretic, acest sistem este unul echitabil și liberal, bazat pe alegerea individuală. În practică, 90% dintre contribuabilii din Ungaria și 50% dintre contribuabilii din Spania nu par a-și exprima o opțiune în acest sens. Din acest motiv, pentru a sigura viabilitatea comunităților religioase, au trebuit fi puse în aplicare mecanisme coercitive de colectare a taxelor.

3. Cadrul legal al libertății religioase în România

Prioritățile programului de guvernare pe perioada 2004-2008 în ceea ce privește politica în domeniul cultelor au avut în vedere creșterea rolului social al acestora, aplicarea principiilor și legislației internaționale privind respectarea drepturilor și libertăților religioase și adoptarea legislației naționale privind dezvoltarea vieții religioase.¹⁰

Ultimul deziderat s-a concretizat prin adoptarea Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor. În completarea acesteia, în luna mai a anului 2007 a fost adoptat Ordinul Ministerului Culturii și Cultelor nr. 2274/2007¹¹ privind aprobarea procedurii de acordare a avizului consultativ pentru înființarea asociațiilor religioase sau, după caz, pentru dobândirea statutului de asociație religioasă de către asociațiile existente. Tot în anul 2007 a fost adoptată Legea nr. 239/2007¹² privind reglementarea regimului juridic al unor bunuri imobile aflate în folosința unităților de cult, menit să sporească rolul social al acestora.

3.1. Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor

Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor reprezintă a treia lege a cultelor din România, urmând celor din anii 1928 și 1948. După 1989 relația dintre statul român și confesiunile religioase a continuat să fie reglementată de Decretul nr. 177/1948¹³ pentru regimul general al cultelor religioase, prin intermediul căruia statul își menținea controlul asupra sferei religioase.

Noua lege a cultelor a fost promulgată pe 27 decembrie 2006, după ce fusese anterior votată de Parlament cu o majoritate de 220 voturi. Adoptarea ei a avut loc după doi ani de dezbateri publice, în contextul integrării României în Uniunea Europeană și a necesității creării unui cadru legal specific acestui domeniu.

Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor reglementează o serie de principii definite în convențiile internaționale privind

¹⁰ <http://www.guv.ro/obiective/afis-docdiverse-pg.php?iddoc=266>.

¹¹ Publicat în Monitorul Oficial al României, partea I, Nr. 362 din 28 mai 2007.

¹² Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 517 din 1 august 2007

¹³ Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 178 din 04 august 1948

drepturile omului la care România este parte semnatară.¹⁴ Astfel, este garantată libertatea religioasă la nivel individual și colectiv, instituindu-se cadrul necesar afirmării acesteia.

Legea afirmă neutralitatea statului român în raport cu toate cele 18 culte religioase recunoscute, oferind garanții în ceea ce privește autonomia lor față de stat. Prin lege se recunoaște rolul cultelor religioase ca parteneri sociali ai statului și ca furnizori de servicii sociale.

Totodată, legea garantează egalitatea cultelor în fața legii și a autorităților publice.

Statul român și-a rezervat dreptul, în contextul pluralismului european, la o opțiune legislativă care să țină seama de specificul istoric și social al României. Astfel, dacă există standarde internaționale cu privire la exercitarea colectivă a libertății religioase¹⁵, nu există niciun standard internațional cu privire la formele alese la nivel național în cadrul căreia se exercită libertatea religioasă.

Legea garantează dreptul de asociere în materie religioasă. Sunt protejate: grupările religioase ca formă de organizare fără personalitate juridică, asociațiile religioase definite ca persoane juridice de drept privat și cultele recunoscute, definite ca fiind de utilitate publică. Fiecărui dintre cele două regimuri juridice îi revin drepturi și obligații specifice, diferența constând în utilitatea publică pe care statul o recunoaște cultelor față de alte grupări religioase.

Calitatea de cult recunoscut de stat se dobândește prin hotărâre de guvern, la propunerea Ministerului Culturii și Cultelor, de către asociațiile religioase care îndeplinesc criteriile de durabilitate, stabilitate și interes public. Criteriile au în vedere ca asociațiile religioase să fie constituite legal și să funcționeze pe teritoriul României de cel puțin 12 ani și ca membrii cetățeni români să reprezinte 0,1% din populația României conform ultimului recensământ.

Pentru a dobândi statut juridic asociația religioasă trebuie să fie alcătuită din cel puțin 300 de persoane (0,00014% din populația României). Procedura de dobândire a acestui statut constă în înscrierea în Registrul asociațiilor religioase instituită la grefa judecătorei din circumscripția teritorială unde își are sediul. Cererea de

¹⁴ Potrivit informațiilor prezente pe site-ul Secretariatului de Stat pentru Culte (www.culte.ro) , în elaborarea legii s-au avut în vedere cu precădere prevederile articolelor 9, 10,11 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, art. 18, 19, 20 și 26 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, articolul 13 din Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale, articolul 18 din Pactul internațional privind drepturile civile și politice, Declarația Adunării Generale ONU privind eliminarea tuturor formelor de intoleranță și de discriminare.

¹⁵ Articolul 18 al Declarației Universale a Drepturilor Omului, articolul 9 al Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Înscriere a asociației în Registrul asociațiilor religioase trebuie să fie însoțită de actul constitutiv, conținând denumirea asociației religioase, datele de identificare și semnăturile asociaților, sediul, patrimoniul inițial, statutul asociației religioase, actele doveditoare ale sediului și patrimoniului inițial, avizul consultativ al Ministerului Culturii și Cultelor și dovada privind disponibilitatea denumirii, eliberată de Ministerul Justiției.

Potrivit legii, asociațiile religioase beneficiază de facilități fiscale potrivit Codului fiscal. Însă în conformitate cu Legea nr. 571/ 2003¹⁶ privind Codul fiscal, facilitățile fiscale sunt acordate numai cultelor recunoscute, nu și asociațiilor religioase.

În plus față de facilitățile fiscale, statutul de utilitate publică a cultelor implică și un regim de finanțare al acestora de către stat. Astfel, statul sprijină financiar, la cerere, în raport cu numărul credincioșilor cetățeni români și cu „nevoile reale” de subzistență, salarizarea personalului clerical și neclerical aparținând cultelor. Deasemenea, statul sprijină în cuantum mai mare salarizarea personalului de cult al unităților de cult cu venituri reduse. Mai mult, textul legii conduce la ideea că statul român va promova o politică de sprijinire a cetățenilor care vor să susțină financiar un cult, prin deduceri la venitul impozabil. Cultele recunoscute mai pot beneficia, la cerere, de sprijin material din partea statului, pentru reparații și construcții noi, în raport cu numărul credincioșilor, conform ultimului recesământ, și cu nevoile reale.

O problemă importantă reglementată de lege este ceea ce privește cimitire. Astfel, în localitățile în care nu există cimitire publice și unde nu există cimitir propriu unui cult, persoanele decedate care aparțin cultelor respective pot fi înhumate potrivit ritului propriu, în cimitirele existente în funcțiune. Aceste prevederi nu se aplică cimitirelor aparținând cultelor mozaic și musulman. Revine autoritățile locale obligația de a înființa cimitire publice comunale și orașenești în fiecare localitate, accesibile oricărei persoane, indiferent de convingerile religioase.

De asemenea, legea conține prevederi privind învățământul religios public, privat și confesional. Se reglementează predarea religiei în învățământul de stat și particular, creându-se garanții pentru autonomia cultelor referitoare la această chestiune. Astfel, personalul didactic care predă religia în școlile de stat se numește cu acordul cultului pe care îl reprezintă. În ceea ce privește planul învățământului teologic preuniversitar și programele pentru predarea religiei acestea sunt elaborate de culte, avizate de Ministerul Culturii și Cultelor și aprobate de către Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului. Cultele recunoscute au dreptul de a înființa și administra forme de învățământ confesional, autonome din punct de vedere organizatoric și funcțional,

¹⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 927 din 23 decembrie 2003

statul român angajându-se să sprijine financiar acest tip de învățământ. Fiecare cult este liber să își stabilească forma, nivelul, numărul și planul de școlarizare pentru instituțiile de învățământ proprii.

Noua lege a cultelor instituie un principiu important: limitarea puterii statului de a legifera discreționar în domeniul religios. Orice modificare sau completare a legii cultelor poate fi făcută doar cu consultarea prealabilă a cultelor religioase.

Prin adoptarea Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, România a adoptat modelul cooperării între stat și culte. Statul român recunoaște religia ca parte a vieții publice. Prin lege, acesta dorește teoretic să promoveze principiul enunțat de articolul 29 aliniatul 5 al Constituției, conform căruia „cultele religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia”.

4. Structura confesională în România conform recensământului populației din anul 2002

Ultimul recensământ¹⁷ al populației în țara noastră a fost efectuat în anul 2002 de către Institutul Național de Statistică. Datele privind structura confesională a populației au fost colectate luând în considerare următoarea definiție a religiei: „religia reprezintă credința sau opțiunea religioasă ori spirituală, înregistrată conform declarației fiecărei persoane, indiferent dacă această credință se manifestă sau nu prin aderarea la o comuniune organizată pe bază de dogme religioase sau spirituale specifice”.

La recensământul din 2002, 99,8% din populația țării și-au declarat apartenența la o religie (confesiune), 0,1% s-au declarat atei sau fără religie iar restul de 0,1% din populație nu au dorit să-și declare apartenența religioasă.

Conform datelor recoltate în 2002, în distribuția populației după religie/confesiune religioase, populația de religie ortodoxă era predominantă (86,8%, pondere similară cu cea din 1992). Romano-catolicii reprezentau 4,7% din total (în scădere cu 0,4% față de anul 1992), reformații - 3,2% (mai puțini cu 0,3 puncte procentuale) iar penticostalii 1,5% (în creștere cu 0,5 puncte procentuale față de recensământul precedent).

Ponderile celorlalte confesiuni religioase se situau, în anul 2002, sub pragul de 1%. Aceste ponderi variaua între 0,9% pentru religia greco-catolică, 0,3% pentru unitarieni și musulmani, ajungând sub 0,1% pentru religia mozaică sau evanghelică de confesiune augustană.

¹⁷ Datele recensământului sunt disponibile pe site-ul Institutului Național de Statistică – www.insse.ro

5. Finanțarea cultelor religioase în România

5.1. Sprijinul salarial acordat de la bugetul de stat pentru personalul clerical și neclerical aparținând cultelor religioase recunoscute din România

Un obiectiv al Guvernului României pe perioada 2005-2008 în ceea ce privește politica în domeniul cultelor constă în perfecționarea legislației privitoare la salarizarea integrală, de la bugetul de stat, a clerului și a unor categorii de personal al Bisericii¹⁸.

Contribuția statului la salarizarea personalului de cult pe anul 2007 a fost stabilită inițial la 157.938 mii lei.¹⁹ În urma rectificărilor bugetare, contribuția statului la salarizarea personalului de cult în anul 2007 a fost de 152.138 mii lei.²⁰ Pentru anul 2008, statul a alocat suma de 168.123 mii lei pentru salarizarea personalului de cult.²¹

5.1.1. Salariile personalului clerical

Potrivit prevederilor Legii nr. 142/1999²² privind sprijinul statului pentru salarizarea clerului, numărul posturilor personalului clerical pentru care statul sprijină salarizarea prin alocarea unui fond de la bugetul de stat, pentru fiecare cult religios, se aprobă anual de Secretariatul de Stat pentru Culte, pe baza propunerilor conducerii cultelor religioase recunoscute, ținând-se seama de numărul de adepți ai fiecărui cult, precum și de fondul alocat în acest scop.

APADOR-CH a adresat Ministerului Culturii și Cultelor o cerere în baza Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, solicitând să i se comunice în scris numărul de posturi salarizate pentru personalul clerical din România, defalcat pentru fiecare unitate de cult religios.

¹⁸ Programul de guvernare, Capitolul 23-Politica în domeniul cultelor, <http://www.gov.ro/obiective/afis-docdiverse-pg.php?idoc=267>

¹⁹ suma este menționată în Titlul IX "Alte cheltuieli" din Anexa nr. 2 a Legii nr. 486/2006 a bugetului de stat pe anul 2007.

²⁰ Ordonanță de urgență nr. 134/2007 cu privire la rectificarea bugetului de stat pe anul 2007, publicată în Monitorul Oficial, partea I nr. 795 din 22 noiembrie 2007.

²¹ suma este menționată în Titlul IX "Alte cheltuieli" din Anexa nr. 2 a Legii nr. 388/2007 a bugetului de stat pe anul 2008.

²² Publicată în Monitorul Oficial, partea I nr. 361 din 29 iulie 1999 și actualizată la data de 1 ianuarie 2004.

Ministerului Culturii și Cultelor nu a răspuns solicitării de informații a APADOR-CH în termenul prevăzut de lege, iar în cele din urmă, după îndelungi insistențe telefonice, a furnizat un răspuns parțial: au fost oferite informații cerute doar despre patru culte, restul de 14 culte oficial recunoscute fiind tratate la categoria „altele”.

Astfel, potrivit Ministerului Culturii și Cultelor, numărul de posturi pentru personalul clerical în România se împarte astfel: Cultul Ortodox - 13.522 posturi, Cultul Romano Catolic - 755 posturi, Cultul Greco-Catolic - 524 posturi, Cultul Reformat - 779 posturi și alte culte - 674 posturi.

Distribuția procentuală a numărului de posturi pentru personalul clerical după cultele recunoscute, așa cum reiese din informațiile furnizate de Ministerul Culturii și Cultelor este prezentată în tabelul de mai jos.

Nr. Crt.	Cult	Număr posturi	Pondere procentuală
1.	BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ	13.522	83,19%
2.	BISERICA REFORMATĂ DIN ROMÂNIA	779	4,79%
3.	BISERICA ROMANO-CATOLICĂ	755	4,64%
4.	BISERICA ROMÂNĂ UNITĂ CU ROMA, GRECO-CATOLICĂ	524	3,22%
5.	ALTE CULTE	674	4,14%
6.	TOTAL	16.254	100,00%

Indiferent de numărul de posturi pentru personalul clerical aprobate fiecărui cult recunoscut, sistemul de salarizare este același. Se acordă salariu din bugetul de stat personalului clerical care își desfășoară activitatea în țară, după cum urmează: personalului din conducerea cultelor religioase, încadrat pe funcții de demnitate publică, personalului cultelor religioase altul decât cel asimilat funcțiilor de demnitate publică și personalului clerical angajat în unitățile care aparțin cultelor recunoscute.

Legea stabilește ierarhii, atât în cadrul categoriei personalului cultelor religioase, încadrat pe funcții de demnitate publică, cât și în cadrul categoriei personalului cultelor, altul decât cel asimilat funcțiilor de demnitate publică. În funcție de poziția în ierarhie, indemnizația lunară este mai mare sau mai mică.

În prima categorie de personal, pe locul I în ierarhie se află funcția de patriarh, pe locul doi cea de mitropolit, pe locul trei cele de arhiepiscop, șef rabin, muftiu, episcop-șef de cult, pe locul patru funcțiile de episcop, președinte uniune, prim-

delegat, episcop vicar patriarhal, iar pe locul cinci cele de episcop vicar, episcop coajutor, episcop auxiliar, arhieru vicar.

Ierarhia personalului clerical încadrat pe funcții de demnitate publică

Poziția în ierarhie	Funcția			
1.	patriarh			
2.	mitropolit			
3.	arhiepiscop	șef rabin	muftiu	episcop-șef de cult
4.	episcop	președinte uniune	prim-delegat	episcop vicar patriarhal
5.	episcop vicar	episcop coajutor	episcop auxiliar	arhieru vicar

În categoria personalului cultelor religioase altul decât cel asimilat funcțiilor de demnitate publică, pe locul I se află funcțiile de vicepreședinte uniune, delegat, vicar independent, vicar administrativ patriarhal, vicar general, secretar general, consilier patriarhal. Pe locul II al ierarhiei se găsesc funcțiile de secretar patriarhal, inspector general bisericesc și vicar administrativ eparhial, pe locul III se află funcțiile de consilier eparhial, secretar eparhial, inspector eparhial, exarh, protopop, secretar la Cancelaria Sfântului Sinod, iar pe locul patru al ierarhiei se găsesc funcțiile de stareț, superioară și egumen.

Ierarhia personalului clerical altul decât cel asimilat funcțiilor de demnitate publică

Poziția în ierarhie	Funcția						
1.	vicepreședinte uniune	delegat	vicar independent	vicar administrativ patriarhal	vicar general	secretar general	consilier patriarhal
2.	secretar patriarhal	inspector bisericesc	general	vicar administrativ eparhial			
3.	consilier eparhial	exarh	inspector eparhial	secretar eparhial	protopop	secretar la Cancelaria Sfântului Sinod	
4.	stareț		egumen	superioară			

Legea nr. 142/1999 privind sprijinul statului pentru salarizarea clerului stabilește un număr maxim de posturi pentru personalul clerical încadrat pe funcții de demnitate publică și un număr maxim de posturi pentru personalul clerical altul decât cel asimilat funcțiilor de demnitate publică pentru care se acordă salariu din bugetul de stat.

Acest lucru este valabil și pentru personalul clerical angajat în unitățile care aparțin cultelor.

Numărul maxim de posturi stabilit pentru personalul clerical încadrat pe funcții de demnitate publică pentru care se acordă salariu de la bugetul de stat

Poziția în ierarhie	Funcția	Numărul maxim de posturi pentru care se acordă salariu de la bugetul de stat
1.	patriarh	1
2.	mitropolit	10
3.	arhiepiscop, șef rabin, muftiu, episcop-șef de cult	15
4.	episcop, președinte uniune, prim-delegat, episcop vicar patriarhal	31
5.	episcop vicar, episcop coajutor, episcop auxiliar, arhieru vicar	23

Numărul maxim de posturi stabilit pentru personalul clerical altul decât cel încadrat pe funcții de demnitate publică pentru care se acordă salariu de la bugetul de stat

Poziția în ierarhie	Funcția	Numărul maxim de posturi pentru care se acordă salariu de la bugetul de stat
1.	vicepreședinte uniune, delegat, vicar independent, vicar administrativ patriarhal, vicar general, secretar general, consilier patriarhal	37
2.	secretar patriarhal, inspector general bisericesc, vicar administrativ eparhial	31

3.	consilier eparhial, secretar eparhial, inspector eparhial, exarh, protopop, secretar la Cancelaria Sfântului Sinod	580
4.	Stareț, superioară, egumen	380

Acest număr de posturi poate fi revizuit anual, cu ocazia elaborării bugetului de stat. Nu s-a putut identifica în niciun document oficial accesat dacă acest număr s-a modificat sau nu, astfel că este neclar câte posturi de clericali au fost finanțate de la bugetul de stat pe perioada 2005-2007 și câte posturi urmează să fie finanțate în anul 2008.

5.1.2. Salariile personalului neclerical

Sprijinul salarial acordat de la bugetul de stat pentru personalul neclerical se alocă prin bugetele locale, în baza Ordonanței de Guvern. nr. 82/2001²³ privind stabilirea unor forme de sprijin financiar pentru unitățile de cult aparținând cultelor religioase recunoscute din România, aprobată prin Legea nr.125/2002²⁴. Mai exact, distribuția acestor resurse bugetare se realizează de către consiliile județene, respectiv Consiliul General al Municipiului București.

APADOR-CH a trimis celor 41 de consilii județene și Consiliului General al Municipiului București cereri în baza Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public în care s-a solicitat comunicarea (printre altele) a numărului de posturi pentru personalul neclerical pentru care instituția a acordat sprijin în vederea salarizării în decursul anului 2007, defalcăt pentru fiecare cult religios în parte.

Majoritatea consiliilor județene au răspuns integral solicitării APADOR-CH excepție făcând Consiliul Județean Constanța și Consiliul Județean Timiș.

Astfel, Consiliul Județean Constanța, într-un răspuns întârziat, obținut în urma multor insistențe telefonice, nu furnizează nicio informație despre salarizarea personalului neclerical iar Consiliul Județean Timiș indică numărul total de posturi, 710, pentru care se acordă sprijin pentru salarizare fără a defalca pe culte. Este indicată în răspunsul Consiliului Județean Timiș o hotărâre (Hotărârea Consiliului Județean Timiș nr. 32/2007) care se referă numai la repartizarea pe culte a numărului de posturi care au fost suplimentate prin Legea Bugetului de Stat pe anul 2007 dar nu și defalcarea pe culte religioase a numărului total de posturi.

²³ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 543 din 01 septembrie 2001.

²⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr.198 din 25 martie 2002.

În urma centralizării datelor primite de la consiliile județene și de la Consiliul General al Municipiului București (cu excepția celor două consilii județene mai sus nominalizate) s-au obținut următoarele rezultate.

Numărul total de posturi pentru personalul neclerical pentru care statul acordă sprijin în vederea salarizării este de 17.922 repartizat pe culte după cum urmează:

Nr. Crt.	Cult	Număr posturi	Pondere procentuală
1.	BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ	14.306	80%
2.	BISERICA ROMANO-CATOLICĂ	1164	6%
3.	BISERICA REFORMATĂ DIN ROMÂNIA	991	5,52%
4.	BISERICA ROMÂNĂ UNITĂ CU ROMA, GRECO-CATOLICĂ	835	4%
5.	BISERICA EVANGHELICĂ C.A. DIN ROMÂNIA	135	<1%
6.	BISERICA UNITARIANĂ DIN TRANSILVANIA	104	<1%
7.	EPISCOPIA ORTODOXĂ SÂRBĂ DE TIMIȘOARA	75	<1%
8.	UNIUNEA PENTICOSTALĂ – BISERICA LUI DUMNEZEU APOSTOLICĂ DIN ROMÂNIA	68	<1%
9.	BISERICA EVANGHELICĂ LUTHERANĂ DIN ROMÂNIA	63	<1%
10.	BISERICA CREȘTINĂ RUSĂ DE RIT VECHI DIN ROMÂNIA	51	<1%
11.	BISERICA CREȘTINĂ DUPĂ EVANGHELIE DIN ROMÂNIA – UNIUNEA BISERICILOR CREȘTINE DUPĂ EVANGHELIE DIN ROMÂNIA	46	<1%
12.	ARHIEPISCOPIA BISERICII ARMENE	30	<1%
13.	BISERICA EVANGHELICĂ ROMÂNĂ	23	<1%
14.	FEDERAȚIA COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA	20	<1%
15.	BISERICA CREȘTINĂ ADVENTISTĂ DE ZIUA A ȘAPTEA DIN ROMÂNIA	7	<1%
16.	CULTUL MUSULMAN	3	<1%
17.	UNIUNEA BISERICILOR CREȘTINE BAPTISTE DIN ROMÂNIA	1	<1%

Cultul musulman din România nu deține în prezent numai 3 posturi pentru personalul neclerical, așa cum reiese din lista de mai sus. Datorită lipsei de informații pe care ar fi trebuit să le furnizeze Consiliul Județean Constanța²⁵, nu s-a putut stabili cu exactitate numărul total de posturi pentru personalul neclerical ce revin cultului musulman din România. Potrivit informațiilor primite de la Dl. Murat Iusuf, muftiul cultului musulman, reiese faptul că există o colaborare foarte bună între cult și autoritățile administrației publice locale, sprijinul acordat de acestea din urmă cultului fiind unul consistent.

Astfel, reiese faptul că nu poate fi vorba despre neacordare de sprijin pentru salarizarea de personal neclerical, ci de o lipsă de transparență a Consiliul Județean Constanța când vine vorba de a comunica acest gen de informații.

La pozițiile 15 și 17 din tabel se regăsesc Biserica Creștină Adventistă de Ziua a Șaptea din România, respectiv Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România, două culte religioase care la nivel principal refuză ajutorul financiar din partea statului. Aceste două culte se regăsesc totuși pe lista beneficiarilor de sprijin în vederea salarizării personalului neclerical (șapte posturi, respectiv un singur post).

Reiese că la nivel local unele culte solicită și acceptă sprijinul financiar din partea statului în pofida principiului separării bisericii de stat promovat de reprezentanții înalți ai cultelor cărora aparțin. Acest lucru se întâmplă și datorită faptului că în România principiul separării bisericii de stat nu este reglementat din punct de vedere legal. Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România a dorit a include acest principiu în statutul de funcționare al cultului dar nu a primit aprobarea Ministerului Culturii și Cultelor care a catalogat principiul drept neconstituțional.

Dacă referitor la primele trei culte beneficiare ale sprijinului statului pentru salarizarea personalului neclerical se poate spune că respectă măcar ordinea din punct de vedere al numărului de credincioși conform datelor din ultimul recensământ dacă nu și criteriul proporționalității, nu pentru toate cultele situația pare a fi echitabilă. Spre exemplu, Uniunea Penticostală beneficiază de sprijin în vederea salarizării personalului neclerical pentru numai 68 de posturi (0,37% din total) în condițiile în care la ultimul recensământ se situa pe poziția a patra ca număr de credincioși cu o pondere de 1,5% din populația României.

Anexele cu nr. 8 a Legii nr. 486/2006²⁶ respectiv a Legii nr. 388/2007²⁷ a bugetului de stat pe anii 2007 și 2008 conțin date referitoare la **numărul maxim de posturi**

²⁵ În Județul Constanța locuiesc majoritatea musulmanilor din România.

²⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1043 din 29 decembrie 2006

²⁷ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 902 din 31 decembrie 2007

finanțate de stat pentru personalul neclerical angajat în unitățile de cult. Potrivit acestor documente în anul 2007 statul a finanțat 18.750 posturi pentru personalul neclerical, iar în anul 2008 urmează să finanțeze 18.941 posturi.

Dintre cele 40 de consilii incluse în această analiză, 25 au acordat în cursul anului 2007 sprijin pentru salarizarea personalului neclerical în limita maximă stabilită de Legea bugetului de stat, patru consilii județene acordă sprijin sub limita permisă iar 11 depășesc prevederile Legii nr. 486/2006 a bugetului de stat pe anul 2007 ce privesc numărul maxim al posturilor pentru care se acordă sprijin.

Spre exemplu, în anexa nr. 8 a legii bugetului este prevăzut pentru județul Dâmbovița un număr maxim de 400 de posturi pentru personalul neclerical al cultelor religioase. În realitate, Consiliul Județean Dâmbovița acordă (conform adresei Consiliului Județean Dâmbovița nr. 1 din 29 ianuarie 2008) sprijin financiar pentru 490 de posturi din care 485 – Biserica Ortodoxă Română, 3 – Biserica Creștină după Evanghelie, 2 – Biserica Romano-Catolică.

Deasemenea, în județul **Satu Mare** consiliul județean suplimentează numărul de posturi pentru personalul neclerical de la 443 (prevăzute în legea bugetului) la 680 (o creștere cu 53,5% față de numărul maxim prevăzut în bugetul de stat).

Un caz special se întâlnește la **Galați** unde consiliul județean acordă sprijin în vederea salarizării pentru 454 posturi de neclericali ai cultelor recunoscute și pentru un post revenind Bisericii Creștine Emanuel Galați, grupare religioasă neinclusă în lista cultelor recunoscute prin Legea 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor. Problema care se pune nu este acordarea sprijinului ci în ce temei legal aceasta se realizează.

Din comparația celor două anexe cu nr. 8 ale legilor bugetului de stat pe anul 2007 și 2008 reiese că numărul de posturi pentru personal neclerical a crescut în 2008 față de 2007 cu 191 de posturi. Acest număr este repartizat pe județe astfel: 10 la Arad, 4 la Bihor, 8 la Bistrița-Năsăud, 4 la Buzău, 2 la Caraș-Severin, 5 la Cluj, 20 la Covasna, 26 la Dolj, 15 la Giurgiu, 20 la Gorj, 15 la Harghita, 10 la Hunedoara, 20 la Iași, 21 la Sălaj și 11 la Teleorman.

Referitor la **sumele utilizate în vederea acordării de sprijin pentru salarizarea personalului neclerical** informațiile care au putut fi obținute sunt inconsistente, deoarece nu toate consiliile județene își respectă obligațiile prevăzute de Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public și Legea nr. 52/2003²⁸ privind transparența decizională în administrația publică.

²⁸ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 919 din 22 decembrie 2003

Conform acestor legi, hotărârile privind adoptarea bugetelor consiliilor județene (printre alte acte normative) ar trebui să fie aduse la cunoștința publicului prin publicare în monitorul oficial al județului, prin afișare la sediul instituției precum și prin intermediul paginii de internet a instituției.

O parte din bugetele consiliilor județene nu au putut fi consultate deoarece nu sunt postate pe paginile de internet ale acestora (ex. Consiliul Județean Călărași, Consiliul Județean Covasna). În unele dintre bugetele care sunt accesibile categoria de cheltuieli alocată salarizării personalului neclerical nu este defalcată în cadrul Capitolului de cheltuieli privind „Cultură, recreere și religie” (ex. Consiliul Județean Mureș).

Din consultarea bugetelor consiliilor județene făcute publice pe paginile de internet reiese că sumele prevăzute pentru această categorie de cheltuieli variază între 1.000 mii lei (Consiliul Județean Brăila) și 6.300 mii lei (Consiliul General al Municipiului București). Majoritatea sumelor prevăzute în bugete se situează între 1.500 și 2.000 mii lei (Consiliul Județean Tulcea – 1650, Consiliul Județean Vaslui – 1665). Sumele variază proporțional cu numărul de posturi aprobate, la nivelul Consiliului Județean Brăila primind sprijin financiar un număr de 170 de posturi pentru personal neclerical iar la nivelul Consiliului General al Municipiului București un număr de 1027 de posturi pentru personal neclerical.

Contribuția statului pentru **salarizarea personalului neclerical** a fost stabilită prin Legea nr. 388/2007 a bugetului de stat pe anul 2008 la suma de 1.470 mii lei. Nu a putut fi identificată în Legea bugetului de stat pe anul 2007 suma alocată acestui capitol de cheltuieli.

5.1.3. Poziția cultelor față de salarizarea de la bugetul de stat a personalului clerical și neclerical

Dintre cultele recunoscute, o parte își afirmă autonomia față de stat refuzând subvențiile. În acest fel, se diminuează competiția pentru fondurile alocate cultelor religioase recunoscute.

Două culte neoprotestante: **Biserica Creștină Adventistă de Ziua a Șaptea** și **Cultul Creștin Baptist din România-Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste**, nu solicită sprijin financiar pentru salarizarea personalului clerical și neclerical.

Deasemenea, nici **Organizația Religioasă „Martorii lui Iehova”** nu solicită sub nici o formă sprijin financiar din partea statului. Acest lucru este o consecință atât a principiului cultului, conform căruia biserica are trebui să fie separată de stat, cât și a percepției că a obține bani de la stat implică proceduri extrem de complicate.

Există și culte care acceptă și solicită sprijinul financiar al statului, dar care nu primesc acest sprijin, în pofida cererilor făcute. Astfel este și cazul **Uniunii Penticostale – Biserica lui Dumnezeu Apostolică** din România a cărei nemulțumire este legată de neacordarea de posturi pentru personal neclerical.

Ca exemplu, în ultimii ani, consiliul județean Bihor nu a aprobat nici o cerere de suplimentare a posturilor pentru personal neclerical. Pentru ca o cerere să fie aprobată, este necesară fie intervenția unei autorități a administrației centrale, fie a unui reprezentant înalt al cultului.

Reprezentanții cultului penticostal consideră că situația era mai bună înainte ca aprobarea cererilor pentru noi posturi de personal neclerical să fie trecută în sarcina autorităților locale, ca urmare a adoptării Legii nr.125/2002 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 82/2001 privind stabilirea unor forme de sprijin financiar pentru unitățile de cult aparținând cultelor religioase recunoscute din România.

În pofida cererilor făcute de către Uniunea Penticostală - Biserica lui Dumnezeu Apostolică, Ministerul Culturii și Cultelor nu a mai aprobat posturi de clericali de aproximativ 2-3 ani.

Totodată, reprezentanții ai **Uniunii Cultului Creștin după Evanghelie** consideră că există lipsă de bunăvoință la nivelul consiliilor județene în ceea ce privește alocarea de posturi neclericale. Numărul de 50 de posturi pentru personalul clerical a rămas neschimbat de patru ani, în pofida cererilor făcute pentru ca numărul să fie suplimentat.

O altă nemulțumire a acestui cult este legată de ierarhizarea personalului din conducerea cultelor religioase, încadrat pe funcții de demnitate publică, pe care o cataloghează ca fiind discriminatorie. Uniunea Cultului Creștin după Evanghelie este de părere că un președinte de uniune ar trebui să se situeze pe același loc cu un patriarh sau un mitropolit.

Biserica Evanghelică Lutherană din București a obținut cu greu un post pentru personal neclerical. Datorită numărului mare de enoriași, biserica mai are nevoie de încă un post pentru personal neclerical.

Potrivit informațiilor obținute de la reprezentanții ai **Bisericii Ortodoxe Sârbe**, statul român nu recunoaște și nu finanțează de la bugetul de stat postul de episcop din cadrul Episcopiei Ortodoxe Sârbe de Timișoara. Deasemenea, ei sunt foarte nemulțumiți că cele trei protopopiate (Arad, Socol, Timișoara) nu beneficiază de sprijin financiar din partea statului român.

Nici inspectorul eparhial și locțiitorul acestuia din cadrul Episcopiei Ortodoxe Sârbe de Timișoara nu sunt finanțați pentru salariu din bugetul de stat. Totuși, aceste funcții se încadrează, potrivit Legii nr. 142/1999 privind sprijinul statului pentru salarizarea clerului, personalului din conducerea cultelor religioase altul decât cel încadrat pe funcții de demnitate publică (pe locul 3). Personalul neclerical al sârbilor ortodocși este salarizat corespunzător de către stat, dar personalul clerical este salarizat la nivel minimal.

Legea nr. 142/1999 privind sprijinul statului pentru salarizarea clerului prevede că se acordă salariu din bugetul de stat personalului clerical care își desfășoară activitatea în țară. O posibilă explicație pentru faptul că episcopului-administrator nu i se plătește salariu din bugetul de stat este aceea că acesta este numit de Patriarhia Ortodoxă Sârbă Belgrad și este considerat ca servind interesele acesteia. Nu este însă clar de ce inspectorul eparhial și locțiitorul acestuia nu sunt salarizați din bugetul de stat, în condițiile în care se încadrează personalului cultelor religioase altul decât celui asimilat funcțiilor de demnitate publică, pe locul trei al ierarhiei.

Spre deosebire de celelalte culte, cultul musulman primește fără excepție subvenția parțială pentru salarizarea personalului clerical și neclerical.

Muftiul cultului musulman este de părere că pentru a asigura existența pe mai departe a cultului, statul ar trebui să subvenționeze integral salariile personalului clerical și neclerical. Muftiul consideră că situația musulmanilor din România este privilegiată în comparație cu cea a musulmanilor din alte țări europene, care sunt obligați prin lege să se autoadministreze.

Cu excepția **cultului musulman**, al cărui reprezentant și-a exprimat părerea potrivit căreia salarizarea personalului clerical și neclerical ar trebui să se realizeze integral de la bugetul de stat, celelalte culte nu s-au plâns de quantumul sumei primite de la stat. Problema celor care acceptă sprijinul financiar al statului este legată mai mult de suplimentarea numărului de posturi de personal clerical și neclerical, în condițiile creșterii în unele cazuri a populației de enoriași și a construcției de noi biserici.

În concluzie, pe de o parte, până în momentul de față Guvernul nu și-a dus la îndeplinire obiectivul propus de a perfecționa legislația privitoare la salarizarea integrală, de la bugetul de stat, a clerului și a unor categorii de personal al Bisericii. Pe de altă parte, în ceea ce privește „politica” salarizării personalului clerical și neclerical statul nu a avut în vedere cererile făcute de către culte în baza „nevoilor reale”.

5.2. Finanțarea construirii/renovării de lăcașuri de cult din resurse provenind din bugetele autorităților publice

5.2.1. Finanțarea construirii/renovării de lăcașuri de cult din resurse ale instituțiilor centrale

Finanțarea construcțiilor și reparațiilor lăcașelor de cult de către **instituțiile centrale** ale statului se realizează prin intermediul Secretariatului de Stat pentru Culte. Procedura obținerii de fonduri în acest scop a fost multă vreme netransparentă. De altfel, potrivit constatărilor din timpul realizării prezentului studiu, Secretariatul de Stat pentru Culte nu excelează în niciun fel în domeniul transparență.

Unii reprezentanți ai cultelor religioase au semnalat diverse amânări sau devansări ale unor termene de depunere a documentației necesare obținerii de fonduri și inexistența reglementării unor modalități eficiente de informare din partea Secretariatului de Stat pentru Culte cu privire la acest subiect. De altfel, majoritatea celor cu care au fost purtate discuții în cursul derulării proiectului au afirmat că procedurile sunt greoaie și neclare și chiar și în cazul în care un solicitant reușește să îndeplinească toate condițiile este foarte puțin probabil ca cererea să fie soluționată pozitiv dacă nu este susținută pe alte căi, mai puțin formale.

La momentul actual pe pagina de internet a Secretariatului de Stat pentru Culte este postat un „Ghid al solicitantului” (începând din data de 7 februarie 2008) precum și un anunț privind termenul limită, 30 martie 2008, de depunere a documentației prevăzute de legislația în vigoare (Ordonanța Guvernului nr. 82/2001, Legea nr. 125/2002 și Hotărârea Guvernului nr. 1470/2002²⁹).

Conform unor informații făcute publice pe pagina de internet a Secretariatului de Stat pentru Culte la data de 7 februarie 2008, reiese că în decursul anului 2007 au fost alocate Ministerului Culturii și Cultelor fonduri pentru construcții și reparații lăcașuri de cult în valoare totală de 162.709.400 lei.

Din această sumă totală, Secretariatului de Stat pentru Culte i s-a alocat suma de 42.982.400 lei care urma să fie repartizată de acesta către culte și 71.279.000 lei au fost alocați Ministerului Culturii și Cultelor pentru sprijinirea anumitor lăcașuri de cult, a căror nume sunt specificate într-o anexă la Legea nr. 486/2006 a bugetului de stat pe anul 2007.

²⁹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 947 din 23 decembrie 2002

Restul sumei de 48.448.000 lei a intrat în bugetul Ministerului Culturii și Cultelor ca urmare a unor hotărâri de guvern, prin care anumite lăcașuri de cult au primit sprijin financiar pentru construcții și reparații. Sumele provin din fondul de rezervă bugetară aflat la dispoziția guvernului și au fost alocate nominal lăcașurilor de cult prin anexe la respectivele hotărâri.

Referitor la **fondurile** în valoare de 42.982.400 lei care au fost **distribuite de către Secretariatul de Stat pentru Culte**, nu au putut fi accesate niciun fel de informații din care să rezulte căror culte și în ce proporție au fost alocate.

Cu privire la sumele distribuite de Secretariatul de Stat pentru Culte ca urmare a prevederilor unei anexe la legea bugetului de stat pe anul 2007, acesta afirmă că suma se ridică la o valoare totală de 71.279.000 lei.

Cu toate acestea, bugetul de stat pe anul 2007 a fost rectificat în luna noiembrie 2007 prin Ordonanța de Urgență nr. 134/2007 cu privire la rectificarea bugetului de stat pe anul 2007.³⁰ Partea de rectificare bugetară referitoare la Ministerul Culturii și Cultelor este cuprinsă în anexa 3/27 publicată în Monitorul Oficial nr.795 bis, în afara abonamentului. Conform acestui document (**Anexa 3/27/02b**) a fost repartizată nominal unui număr de 646 lăcașuri de cult suma totală de 75.175.000 lei, cu **3.896.000** lei mai mult decât raportează Secretariatul de Stat pentru Culte.

În urma distribuirii sumei respective situația se prezintă după cum urmează:

Nr. Crt.	Cult	Număr posturi	Pondere procentuală
1.	BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ	66.125.000	87.96%
2.	BISERICA ROMÂNĂ UNITĂ CU ROMA, GRECO-CATOLICĂ	3.585.000	4.76%
3.	BISERICA ROMANO-CATOLICĂ	1.805.000	2.4%
4.	BISERICA CREȘTINĂ RUSĂ DE RIT VECHI DIN ROMÂNIA	1.300.000	1.72%
5.	ARHIEPISCOPIA BISERICII ARMENE	1.000.000	1.33%
6.	UNIUNEA PENTICOSTALĂ – BISERICA LUI DUMNEZEU APOSTOLICĂ DIN ROMÂNIA	905.000	1.2%
7.	BISERICA REFORMATĂ DIN ROMÂNIA	390.000	0.51%
8.	BISERICA EVANGHELICĂ LUTHERANĂ DIN ROMÂNIA	45.000	0.05%
9.	UNIUNEA BISERICILOR CREȘTINE BAPTISTE DIN ROMÂNIA	20.000	0.02%
	TOTAL	75.175.000	100%

³⁰ idem 21.

Referitor la fondurile alocate pentru construire/renovare de lăcașuri de cult prin intermediul unor hotărâri de guvern, situația prezentată de Secretariatul de Stat pentru culte (48.448.000 lei) nu corespunde cu cea reală. Astfel, în cursul anului 2007 Guvernul României a adoptat 13 hotărâri³¹ care au avut ca obiect sprijinirea cultelor. Dintre aceste 13 hotărâri, nouă au avut ca obiect suplimentarea bugetului Ministerului Culturii și Cultelor iar dintre acestea nouă un număr de șapte s-au referit în mod direct la finanțarea construirii/renovării de lăcașe de cult.

Din cele patru hotărâri de Guvern prin care nu s-au alocat sume în bani dar care s-au referit la sprijinul acordat cultelor religioase, două conțin precizări cu privire la hotărâri de guvern anterioare iar două au ca obiect darea în folosință a unor imobile.

Astfel, prin Hotărârea de Guvern nr. 914/2007³² se aprobă transmiterea unei părți a unui imobil din administrarea Ministerului Apărării în administrarea Ministerului Culturii și Cultelor, pentru Mănăstirea „Sfintei Cruci” din Oradea (din datele de identificare a imobilului se poate deduce că este vorba despre o fostă cazarmă) iar prin Hotărârea de Guvern nr. 1275/2007³³ se aprobă darea în administrarea Ministerului Culturii și Cultelor pentru Mănăstirea Răchitoasa, Bacău, a unui imobil compus din patru pavilioane cu o suprafață de teren aferentă de 7.500 mp.

Suma totală alocată cultelor religioase prin Hotărâri de Guvern în cursul anului 2007 se ridică la valoarea de **62.072.500 lei** (aprox. 18.6 milioane euro³⁴). Din această sumă 1.400.000 au fost alocați organizării celei de-a treia Adunări Ecumenice iar 1.000.000 au fost destinați organizării funeraliilor Preafericitului Părinte Teotist, precum și pentru organizarea alegerii și instalării noului patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Restul sumei, **59.672.500 lei**, a fost destinat construcției/renovării de lăcașuri de cult. Față de valoarea făcută publică de Secretariatul de Stat pentru Culte (48.448.000 lei) ca fiind alocată prin hotărâri de Guvern, suma reală este mai mare cu cca. 11.2 milioane lei (3.36 milioane de euro).

Cele mai consistente sume au fost alocate nominal unor lăcașuri de cult prin intermediul Hotărârii de Guvern nr. 1148/2007³⁵ – 47.122.500 lei – și respectiv Hotărârii de Guvern nr. 1575/2007³⁶ – 10.150.000 lei.

³¹ Lista completă a H.G.din 2007 care au avut ca obiect sprijinirea cultelor religioase - Anexa 2

³² Publicată în Monitorul Oficial, partea I nr. 571 din 21 august 2007.

³³ Publicată în Monitorul Oficial, partea I nr. 730 din 29 octombrie 2007.

³⁴ Calculat la un curs mediu al anului 2007 de 3.34 lei/1 euro.

³⁵ Publicată în Monitorul Oficial, partea I nr 667 din 28 septembrie 2007.

³⁶ Publicată în Monitorul Oficial, partea I nr. 877 din 20 decembrie 2007.

Situația repartizării pe culte religioase a fondurilor alocate din Fondul de rezervă bugetară aflat la dispoziția Guvernului în vederea construirii/renovării de lăcașuri de cult este prezentată în tabelul de mai jos:

Nr. Crt.	Cult	Număr posturi	Pondere procentuală
1.	BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ	50.997.500 lei	85.46%
2.	BISERICA ROMANO-CATOLICĂ	3.704.000 lei	6.2%
3.	BISERICA REFORMATĂ DIN ROMÂNIA	1.956.000 lei	3.27%
4.	BISERICA ROMÂNĂ UNITĂ CU ROMA, GRECO-CATOLICĂ	1.335.000 lei	2.23%
5.	BISERICA UNITARIANĂ DIN TRANSILVANIA	560.000 lei	0.93%
6.	ARHIEPISCOPIA BISERICII ARMENE	500.000 lei	0.83%
7.	FEDERAȚIA COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA	400.000 lei	0.67%
8.	BISERICA EVANGHELICĂ LUTHERANĂ DIN ROMÂNIA	150.000 lei	0.25%
9.	UNIUNEA PENTICOSTALĂ – BISERICA LUI DUMNEZEU APOSTOLICĂ DIN ROMÂNIA	70.000 lei	0.12%
	TOTAL	59.672.000 lei	100%

5.2.2. Finanțarea construirii/renovării de lăcașuri de cult din resurse ale autorităților publice locale.

Autoritățile administrației publice locale (consiliile comunale, orașenești, municipale și județene) au deasemenea (conform art. 12 din Legea 489/2006) posibilitatea de a contribui financiar la renovarea/construirea de lăcașuri de cult. O cercetare exhaustivă cu privire la fondurile alocate de către consiliile locale este un demers de o complexitate foarte mare, ca urmare APADOR-CH nu dispune de date care să-i permită să evalueze o sumă totală.

În cursul discuțiilor purtate cu reprezentanții cultelor religioase au fost obținute informații punctuale despre sprijinul financiar acordat de autoritățile locale (mai exact exemple pozitive sau negative despre deschiderea manifestată de autorități cu privire la cultele religioase).

De pildă dl. Murat Iusuf, Muftiul cultului musulman din România a apreciat există o colaborare foarte bună cu edilii locali din județul Constanța aceștia acordând sprijin

financiar sau sub formă de terenuri pentru construirea de geamii (de exemplu Primăria Ovidiu). Biserica Creștină Adventistă de Ziua a șaptea a semnalat cazuri izolate (Negoiești, Stejaru-Prahova) unde datorită unei colaborări bune cu administrația publică locală, a beneficiat de ajutor financiar. Nu a existat însă o sumă care să intre direct în contul propriu al acesteia, situațiile referindu-se la contribuții comune în vederea unor lucrări de infrastructură de care urma să beneficieze atât cultul adventist cât și întreaga comunitate locală.

În ceea ce privește situațiile neplăcute în relația cu autoritățile locale reprezentanții cultelor cu care au fost purtate discuții au fost rezervați în a face nominalizări. Cu toate acestea a fost semnalat cazul unui consiliu municipal al unui oraș reședință de județ care a refuzat să aloce o sumă ca ajutor de urgență unei biserici a cărei turle fusese distrusă de o furtună.

În plus, mai multe culte au apreciat că autoritățile publice locale întârzie nepermis de mult retrocedarea efectivă a unor bunuri imobile câștigate în instanțele de judecată.

APADOR-CH a încercat, în cursul derulării proiectului, să obțină informații despre sprijinul financiar în vederea construirii/renovării de lăcașuri de cult de la **consiliile județene și de la Consiliul General al Municipiului București** prin intermediul cererilor de informații în baza Legii nr. 544/2001.

Informațiile primite în răspunsuri nu pot fi centralizate statistic deoarece îmbracă forme foarte variate.

Din cele 42 de consilii numai șase au furnizat ca răspuns o listă completă cu beneficiarii fondurilor și suma alocată fiecăruia. Spre exemplu Consiliul Județean Dâmbovița a trimis o listă completă cu solicitanții, sumele solicitate și sumele care au fost aprobate.

20 dintre consiliile județene au returnat o listă de beneficiari fără a preciza sumele alocate fiecăruia sau măcar o sumă totală chetuită de la bugetul propriu în acest scop.

În trei dintre județe (Bacău, Brăila și Mehedinți) consiliile județene au răspuns că au acordat sprijin financiar numai pentru catedralele ortodoxe din județ.

Restul de 13 consilii au trimis răspunsuri neclare, incomplete sau de-a dreptul hilare. De exemplu, adresa nr. 2 din 25 ianuarie 2008 a Consiliului Județean Buzău menționează că:

„ – Numărul de cereri pentru acordarea de facilități în vederea construirii/renovării de biserici primite în anul 2007 = 129.

**Din care: 126 de cereri au fost soluționate favorabil.
Beneficiarii fiind parohiile solicitante.”**

5.3. Finanțarea de către stat a activităților spiritual-culturale și sociale în străinătate a cultelor recunoscute în România.

Articolul 9 alineatul 4 al Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor prevede că statul român sprijină, prin autoritățile publice abilitate, activitatea spiritual-culturală și socială în străinătate a cultelor recunoscute în România.

Nu se precizează clar în articolul respectiv dacă sprijinul acordat este exclusiv financiar sau poate fi și de altă natură.

Informațiile care au putut fi obținute despre suportul pe care l-au acordat autoritățile române activității spiritual-culturale și sociale în străinătate cultelor recunoscute se referă numai la alocarea unor sume de bani.

Potrivit datelor prezente în cele două legi ale bugetului de stat pe anii 2007 și 2008, statul a alocat pentru **sprijinirea Bisericii Ortodoxe Române** din afara granițelor în 2007 suma de 3.300 mii lei, iar în anul 2008 suma de 3.277 mii lei.

De asemenea, articolul 5 al Legii nr. 142/1999 privind sprijinul statului pentru salarizarea clerului stipulează că pentru sprijinirea așezămintelor Bisericii Ortodoxe Române din afara granițelor, care desfășoară activități deosebite în vederea menținerii identității lingvistice, culturale și religioase a românilor din afara granițelor, în special activități dedicate tinerilor, se alocă de la bugetul de stat o sumă de 52.000 dolari S.U.A lunar. Acesată sumă se alocă Patriarhiei Române prin bugetul Secretariatului de Stat pentru Culte.

În niciun document oficial referitor la sprijinul acordat statului cultelor religioase nu s-au putut identifica sume de bani alocate de statul român în vederea sprijinirii în străinătate a activităților spiritual culturale și sociale a cultelor religioase, altele decât cel ortodox.

Cultul Creștin după Evanghelie consideră că este o practică discriminatorie aceea prin care statul român finanțează numai Biserica Ortodoxă Română din străinătate, dar nu și celelalte culte.

Astfel, în pofida unor prevederi legislative menite a crea un cadru în care sprijinul acordat de stat se acordă conform criteriului nediscriminării, în realitate, în cazul acesta, numai activitatea spiritual culturală și socială a Bisericii Ortodoxe Române în străinătate este finanțată de la bugetul de stat.

5.4. Alocarea de fonduri pentru activități religioase prin Legile bugetului de stat pe anii 2007 și 2008

În urma comparației celor două legi ale bugetului de stat pe anii 2007 și 2008 (Legea nr. 486/2006 și Legea nr. 388/2007), reiese că pentru „**Cultură, recreere și religie**” s-a alocat în anul 2007 suma de 1.197,1 milioane lei din bugetul de stat, iar în anul 2008 suma de 1.776,8 milioane lei (cu 579,7 milioane mai mult). Capitolul „**Cultură, recreere și religie**” este împărțit în: servicii culturale, servicii recreative și sportive, servicii religioase și alte servicii în domeniile culturii, recreerii și religiei.

Pentru **serviciile religioase** statul a plătit în anul 2007 suma de 229.163 mii lei, și în anul 2008, 294.412 mii lei. Secțiunii denumite „**Alte servicii în domeniile culturii, recreerii și religiei**”, statul i-a alocat în anul 2007 suma de 437.555 mii lei, iar în anul 2008 suma de 747.174 mii lei.

Este neclar cât din această sumă revine religiei și ce capitol al domeniului religie este finanțat din această sumă.

La sfârșitul lunii octombrie 2007, Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a Camerei Deputaților și Comisia pentru drepturile omului, culte și minorități a Senatului a acordat aviz favorabil, cu majoritate de voturi proiectului Legii bugetului de stat pe anul 2008.

Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a Camerei Deputaților a propus suplimentarea bugetului **Ministerului Culturii și Cultelor** la capitolul „Cultură, recreere și religie”, titlul 59 “alte cheltuieli”, articolul 12 „susținerea cultelor” cu suma de 27.000 mii lei dintre care 13.910,46 mii lei pentru construcția, reaparea și efectuarea reparațiilor curente a 60 lăcașuri de cult.

Restul sumei de 13.089,54 lei a fost alocată **Secretariatului de Stat pentru Culte**, în vederea costurilor lucrărilor la lăcașele de cult începute în anii anterior.

Este de menționat că în 2007 bugetul alocat inițial susținerii cultelor a fost de 67.925 mii lei, iar în 2008 acesta aproape că s-a dublat, alocându-se 123.012 mii lei.

Din această sumă 3.720 mii lei sunt alocați pentru un număr de 36 de biserici din județul Bistrița-Năsăud, aparținând Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului (și deci cultului ortodox) din fondul de rezervă aflat la dispoziția Guvernului.

Biserica Catolică din Pașcani este finanțată cu suma de 200 mii lei din creșterea gradului de colectare a TVA pe anul 2008 față de anul 2007.

Totodată, se alocă suma de 250 mii lei pentru finalizarea construcției primei biserici a romilor creștini cu hramul „Sf. Nectarie Taumaturgul” aparținând Parohiei ortodoxe a „Tuturor Sfinților Români”. Sursa de finanțare este Fondul de rezervă bugetară aflat la dispoziția Guvernului și rambursări de TVA.

Mănăstirea Ortodoxă Sârbă Bezdin din județul Arad va fi finanțată cu 500 mii lei din fondul de „rezerve bugetare”.

Biserica Catolică din comuna Greci, județul Tulcea apare ca fiind finanțată de la este Fondul de rezervă bugetară aflat la dispoziția Guvernului și rambursări de TVA.

Într-o situație similară cu cea a bisericii catolice din comuna Greci se află și Biserica Italiană din București, Biserica Romano-Catolică „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din București, Biserica Romano-Catolică din Timișoara.

Este ușor de remarcat faptul că o sumă importantă menită a sprijini cultele și asociațiilor religioase este alocată din Fondul de rezervă la dispoziția Guvernului.

Legea nr. 486/2006 a bugetului de stat pe anul 2007 are o prevedere referitoare la fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului, care se stabilește pe bază de hotărâre de Guvern. În 2007 fondul de rezervă s-a stabilit la 128,7 milioane lei, folosit pentru „finanțarea unor cheltuieli urgente sau neprevăzute apărute în timpul exercițiului bugetar” (art 11 (a)).

Astfel, sprijinul acordat cultelor se încadrează potrivit unor informații coroborate la capitolul de cheltuieli neprevăzute.

Amendamentele respinse au avut în vedere suplimentarea posturilor pentru nevoile misionare ale Bisericii Ortodoxe din județul Gorj, de la 317 la 347 (30 de posturi) și suplimentarea numărului de posturi pentru personal neclerical angajat în unitățile de cult, în județul Alba, de la 759 la 815 posturi.

Motivația respingerii a fost în ambele cazuri faptul că nu s-a precizat suma necesară finanțării posturilor și nici sursa de finanțare.

5.5. Obiectivele asumate de Guvernul României referitor la politica în domeniul cultelor prin Programul de guvernare 2005-2008 și raportul asupra îndeplinirii prevederilor programului de guvernare la doi ani și jumătate de mandat

În capitolul rezervat politicii în domeniul cultelor Guvernul consacră un rol deosebit „Bisericii” din două puncte de vedere și anume: „morală creștină ca miez al conduitei morale” și „rolul social al bisericii”.

Sprrijinul acordat cultelor și asociațiilor religioase de către instituțiile statului se justifică prin prisma faptului că în acest fel statul român dorește să garanteze drepturilor fundamentale ale omului. În vederea protejării libertății religioase, sprijinul se acordă pe baze nediscriminatorii.

Guvernul își afirmă sprijinul pentru:

- susținerea Bisericii în derularea unor programe sociale, educaționale, caritabile etc.;
- dezvoltarea educației religioase în școli;
- construcții/restaurări de lăcașuri de cult;
- perfecționarea legislației privind salarizarea integrală, de la bugetul de stat a clerului și a unor categorii de personal;
- încheierea retrocedării imobilelor cultelor religioase;
- sporirea, inclusiv prin pârgii bugetare, a rolului social al Bisericii

Raportul asupra îndeplinirii prevederilor programului de guvernare la doi ani și jumătate de mandat³⁷, menționează sprijinul financiar acordat de către Guvern programelor sociale, educaționale și caritabile ale „Bisericii”.

Astfel, în anul 2006 au fost susținute 16 programe sociale și educaționale, în valoare de 264.000 lei. În anul 2007 numărul lor a crescut la 37, în valoare de 519.500 lei. Totodată, a fost finanțat un număr de opt evenimente cu participare internă și internațională, în valoare de 103.000 lei.

³⁷ <http://www.guv.ro/obiective/afis-index-diversedoc.php?idrubrica=2>, Capitolul 21 din raport: Politica în domeniul Cultelor, p.341-342.

În primul semestru al anului 2007 a fost alocată suma de 457.000 lei pentru activități de restaurare a monumentelor istorice ecleziale și suma de 673.000 lei pentru activități de reparații a lăcașurilor de cult. Un alt obiectiv al guvernului a fost încurajarea constituirii și finalizării unor noi lăcașuri de cult. În acest scop a fost alocată în 2006 suma de 3.767.500 lei pentru 372 noi lăcașuri de cult, iar la începutul anului 2007 suma de 1.387.000 lei.

Guvernul a susținut acțiuni de refacere a echilibrului mediului natural prin intermediul unităților de cult. În anul 2007 a continuat implementarea actului normativ bazat pe parteneriatul dintre administrația publică centrală și locală și culte în ceea ce privește mediul, având loc întâlniri la Oradea și Timișoara.

În anul 2007 a fost finanțat și turismul cultural-religios, în acest scop desfășurându-se un modul de perfecționare a personalului de specialitate de la muzeele și colecțiile religioase din circuitul turistic.

Nu reiese din datele foarte generale prezentate în raport căror culte și în baza căror criterii s-au acordat bani pentru a sprijini obiectivele asumate de guvern.

Majoritatea reprezentanților cultelor pe care APADOR-CH i-a contactat au precizat că statul român nu a sprijinit activitățile sociale ale bisericilor pe care le reprezintă. Nu este clar la ce activități concrete s-au referit programele sociale menționate în raportul asupra îndeplinirii prevederilor programului de guvernare însă reiese faptul că principalul beneficiar a fost Biserica Ortodoxă Română.

Spre exemplu, reprezentantul Bisericii Evanghelice de Confesiune Augustană din Sibiu susține că implicarea cultului în serviciile sociale este una foarte consistentă și, în condițiile în care enoriașii nu sunt mai mult de 1400, susținerea financiară pentru aceste activități este dificilă. Biserica Evanghelică de Confesiune Augustană susține ideea aplicării principiului subsidiarității în sensul că statul ar trebui să finanțeze, pe bază de proiecte, acele acțiuni ale cultelor care au ca rezultat prestarea de servicii sociale.

De asemenea, potrivit informațiilor obținute de la reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Sârbe din Timișoara, parohiile sărace aparținând acestui cult nu sunt sprijinite financiar de stat. Biserica nu deține fonduri pentru a organiza sectorul de ajutor social și consideră că sub acest aspect criteriul proporționalității dezavantajează Biserica Ortodoxă Sârbă din România.

Referitor la încheierea retrocedării imobilelor, fără a intra în foarte multe detalii pe acest subiect care necesită un studiu separat datorită complexității sale, cert este că reprezentanții cultelor susțin că încă mai există probleme la acest capitol. Fie există în continuare procese pe rol, care durează de foarte mult timp, fie apar probleme la

nivelul autorităților locale, care împiedică executarea unor sentințe definitive și irevocabile de retrocedare.

Reprezentanții cultelor susțin ideea că finalizarea retrocedărilor ar conduce la sporirea rolului social al cultelor religioase. Spre exemplu, Părintele Vicar Bogdan de la Biserica Armeană din București a afirmat că, dacă și-ar redobândi în întregime bunurile confiscate de stat, cultul armean nu numai că nu ar mai avea nevoie de niciun fel de sprijin financiar dar activitățile de asistență socială ar fi mult mai numeroase și consistente în raport cu cele derulate în momentul de față.

6. Asociațiile religioase

6.1. Dobândirea statutului de asociație religioasă – aspecte procedurale

Conform prevederilor Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, pentru a dobândi statut juridic o asociație religioasă trebuie să fie alcătuită din cel puțin 300 de persoane (0,000014% din populația României). Procedura de dobândire a acestui statut constă în înscrierea în Registrul asociațiilor religioase instituită la grefa judecătoriei din circumscripția teritorială unde aceasta își are sediul. Cererea de înscriere a asociației în Registrul asociațiilor religioase trebuie să fie însoțită de actul constitutiv, conținând denumirea asociației religioase, **datele de identificare și semnăturile asociaților**, sediul, patrimoniul inițial, statutul asociației religioase, actele doveditoare ale sediului și patrimoniului inițial, **avizul consultativ al Ministerului Culturii și Cultelor și dovada privind disponibilitatea denumirii, eliberată de Ministerul Justiției**.

Reprezentanții grupărilor religioase care au analizat posibilitatea de a dobândi statutul de asociație religioasă (și eventual pe cea de cult religios) consideră procedurile restrictive și discriminatorii. **Obligativitatea depunerii unei liste nominale de adepți este văzută ca o ingerință în viața privată deoarece, consideră Dl. Bahman Rahmatian, președintele Adunării Spirituale Naționale a Comunității Bahá'í, nimeni nu ar trebui să fie obligat să își declare religia.** Dumnealui este de părere că statul ar trebui să fie neutru în ceea ce privește chestiunile religioase, întrucât nu are competența de a defini ce este o religie. Această atitudine se justifică prin credința că religia nu este legată de un anumit teritoriu sau standarde organizatorice impuse de un stat, ci presupune aderența la o comunitate spirituală ce transcende granițele statale.

Reprezentanții Societății Creștinilor Nouapostolici din România (Dl. Iulian Rădulescu – Episcop și Dl. Ioan Ioneanu – Director Executiv) consideră clasificarea entităților religioase făcută de către stat și criteriile impuse ca discriminatorii. Ei atrag atenția asupra faptului că, în România există culte cu un număr de enoriași mai mic decât este numărul membrilor unora dintre asociații (cum este și cazul creștinilor nouapostolici). Nici Dl. Pastor Dr. Ioan Ceuță, Președintele Asociației Adunările lui Dumnezeu din România, nu consideră că numărul credincioșilor ar trebui să fie un criteriu pentru recunoașterea unei grupări religioase drept cult religios și asta în condițiile în care organizația pe care o conduce are, potrivit afirmațiilor dumnealui, mai mult de 22.000 de membri (0,01% din populația țării, adică pragul necesar pentru dobândirea statutului de cult).

Referitor la **procedura obținerii avizului consultativ** APADOR-CH a solicitat în luna noiembrie Ministerului Culturii și Cultelor să i se comunice următoarele informații: câte asociații au solicitat avizul consultativ în vederea înscrierii în Registrul asociațiilor religioase, lista asociațiilor care au solicitat documentul respectiv cuprinzând denumirea completă a acestora, câte asociații au primit avizul consultativ în vederea înscrierii în Registrul asociațiilor religioase și lista asociațiilor care au primit avizul consultativ în vederea înscrierii în Registrul asociațiilor religioase.

Ministerului Culturii și Cultelor nu a răspuns cererii APADOR-CH nici până în momentul redactării acestui raport. În schimb, în secțiunea dedicată asociațiilor religioase³⁸ de pe pagina de internet a Secretariatului de Stat pentru Culte apare, **începând cu data de 29 ianuarie 2008** o listă de opt asociații **care au primit avizul consultativ** pentru înființarea/transformarea în asociație religioasă.

Cele opt asociații sunt:

1. Societatea Creștinilor Nouapostolici România
2. Asociația Religioasă Nazarineană
3. Asociația Adunările lui Dumnezeu din România
4. Asociația Biserica Ortodoxă de Stil Vechi din România
5. Asociația Adventiștilor de Ziua a Șaptea – Mișcarea de Reformă
6. Asociația Centru Creștin Aletheia
7. Asociația Centrul Creștin Metanoia
8. Asociația Comunitățile Credinței din România.

În fapt, la sfârșitul lunii martie 2007, potrivit prevederilor art. 41 alin. (2) lit. d) și art. 47 alin (1) din Legea nr.489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, Ministerul Culturii și Cultelor a avizat dobândirea statutului de asociație religioasă de către Societatea Creștinilor Nouapostolici – România, (aviz cu nr. 1/30.03.2007).

În mod paradoxal, ordinul procedurii de acordare a avizului consultativ pentru înființarea asociațiilor religioase sau pentru dobândirea statutului de asociație religioasă de către asociațiile existente a fost adoptat în luna mai a anului 2007 (Ordinul Ministerului Culturii și Cultelor nr. 2274 din 17 mai 2007 privind aprobarea procedurii de acordare a avizului consultativ pentru înființarea asociațiilor religioase sau, după caz, pentru dobândirea statutului de asociație religioasă de către asociațiile existente). Astfel, un ordin care stabilește proceduri de acordare a avizului

³⁸ <http://www.culte.ro/DocumenteHtml.aspx?ID=1879>

consultativ pentru asociațiile religioase apare după aproape două luni după ce o asociație religioasă primise deja acest aviz.³⁹

La data redactării raportului de față Secretariatul de Stat pentru Culte nu face publică pe pagina de internet nicio informație referitoare la asociații care au dobândit statutul juridic de asociație religioasă conform prevederilor Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor.

Din informațiile deținute de APADOR-CH din alte surse decât cele ale Secretariatului de Stat pentru Culte reiese că cel puțin două asociații dețin o hotărâre judecătorească de transformare în asociație religioasă (Societatea Creștinilor Nouapostolici din România și Asociația Adunările lui Dumnezeu din România).

La începutul lunii octombrie, APADOR-CH a adresat Ministerului de Justiție o cerere în baza Legii nr. 544/2001 a accesului la informațiile de interes public, solicitând să i se comunice câte asociații religioase constituite în temeiul Legii nr. 489/2006 s-au înscris în Registrul asociațiilor religioase (organizat conform prevederilor Ordinului ministrului Justiției nr. 2076/2007⁴⁰ pentru organizarea evidenței speciale a asociațiilor religioase constituite potrivit Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor), precum și lista asociațiilor înscrise în Registrul asociațiilor religioase cuprinzând denumirea completă a acestora.

La data de 19 octombrie 2007, Ministerul Justiției a răspuns cererii APADOR-CH afirmând că nu existau asociații religioase înființate în temeiul Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, și că existau „numeroase” solicitări pentru rezervarea denumirii unor asociații. În realitate, la acea dată, cel puțin o asociație (Societatea Creștinilor Nouapostolici din România) dobândise statutul de asociație religioasă printr-o hotărâre judecătorească din data de 29 iunie 2007.

La sfârșitul lunii octombrie APADOR-CH a adresat Ministerului de Justiție o altă cerere în baza Legii nr. 544/2001 a accesului la informațiile de interes public, solicitând să i se comunice:

- câte asociații au solicitat dovada privind disponibilitatea denumirii în vederea înscrierii în Registrul asociațiilor religioase;
- lista asociațiilor care au solicitat dovada respectivă cuprinzând denumirea completă a acestora, câte solicitări de eliberare a dovezii privind disponibilitatea

³⁹ Această contradicție reiese ușor din informațiile prezente pe site-ul www.culte.ro.

⁴⁰ Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 617 din 06 septembrie 2007

denumirii în vederea înscrierii în Registrul asociațiilor religioase au fost soluționate pozitiv;

- lista asociațiilor cărora li s-a eliberat dovada privind disponibilitatea denumirii în vederea înscrierii în Registrul asociațiilor religioase.

Potrivit răspunsului Ministerului de Justiție, până la începutul lunii noiembrie 2007 erau înregistrate și soluționate pozitiv 13 solicitări privind eliberarea dovezii de disponibilitate a denumirii. Acestea privesc:

1. Asociația Religioasă Biserica Credinței din România
2. Asociația Religioasă a Adventiștilor de Ziua a Șaptea-Mișcarea de Reformă
3. Asociația Religioasă Nazarineană
4. Asociația Religioasă Eclesia
5. Asociația Religioasă „Victory Independent Baptist Fellowship”
6. Asociația Mângăietorul
7. Asociația Religioasă Adunările lui Dumnezeu
8. Asociația Religioasă Exodus
9. Asociația „Centrul Creștin Metanoia”
10. Asociația „Centrul Creștin Alethea”
11. Asociația Bisericilor Neemia
12. Asociația Solidaritatea Creștină
13. Asociația Creștin Ortodoxă Anania

Conform acestui răspuns al Ministerului Justiției, nici la sfârșitul lunii octombrie Societății Creștinilor Nouapostolici din România nu i se eliberase dovada de disponibilitate a denumirii. Din nou **informațiile furnizate de Ministerul Justiției se dovedesc a fi incorecte** deoarece asociația amintită nu ar fi putut obține, la sfârșitul lunii iunie, statutul juridic de asociație religioasă dacă nu ar fi prezentat instanței de judecată dovada de disponibilitate a denumirii.

Conform art. 1 alin. (3) al Ordinului ministrului Justiției nr. 2076/2007 „până la organizarea în sistem informatizat a rubricii din registrul prevăzut la art. 13, respectiv din Registrul național al persoanelor juridice fără scop patrimonial, instanțele judecătorești competente vor efectua înscrierile privind asociațiile religioase în registre speciale ținute pe suport hârtie, care vor conține informațiile ce se completează în **Registrul național al persoanelor juridice fără scop patrimonial pe suport informatic**, și vor comunica Ministerului Justiției, în termen de 3 zile de la rămânerea irevocabilă a hotărârii judecătorești prin care s-a dispus constituirea, copii ale înregistrărilor din registrele speciale, ale hotărârilor, precum și ale înscrisurilor doveditoare.”

Ministerul de Justiție nu a răspuns solicitării APADOR-CH de a i se comunica dacă a fost înființată în cadrul registrului național al persoanelor juridice cu scop

nepatrimonial o rubrică specială destinată înscrierii asociațiilor religioase constituite potrivit Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor.

După cum se poate observa consultând Registrul național ONG⁴¹, nici până la această dată Ministerul Justiției nu a reușit să organizeze în cadrul Registrului național al persoanelor juridice fără scop patrimonial pe suport informatic o rubrică specială destinată înscrierii asociațiilor religioase constituite potrivit Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor.

Acest lucru se întâmplă în situația în care există deja asociații care au parcurs toate etapele prevăzute de lege și au dobândit statutul de asociație religioasă. Spre exemplu, Societatea Creștinilor Nouapostolici din România a dobândit acest statut prin Hotărârea judecătorească nr. 146/29.06.2007, pronunțată de Judecătoria sector 3, adică în urmă cu mai bine de 8 luni.

6.2. Sprijinul acordat de stat asociațiilor religioase

Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor prevede că asociațiile religioase beneficiază de facilități fiscale potrivit Codului Fiscal și, în conformitate cu Legea nr. 571/2003 Codul Fiscal. Aceasta este singura prevedere cu privire la sprijinul pe care statul îl acordă asociațiilor religioase.

În Codul Fiscal însă, nu se face niciunde referire la asociații religioase ca formă de organizare juridică, nici nu se face vreo referire la activități religioase. Acest lucru conduce la situația în care acordarea de facilități fiscale depinde de bunul plac al autorităților locale.

Relevantă din acest punct de vedere este experiența Societății Creștinilor Nouapostolici din România în relația cu autoritățile din județul Sibiu. În data de 30 noiembrie 2007, Direcția Fiscală Locală Sibiu a răspuns negativ solicitării Societății Creștinilor Nouapostolici din România de scutire de la plata impozitului pe clădiri și pe teren pentru un imobil din Sibiu proprietate a asociației, motivând că art. 249 alin. 1 pct 3 din Legea nr. 571/2003 privind Codul Fiscal prevede că de la plata impozitului pe clădiri vor fi scutite „clădirile utilizate pentru activități social umanitare, de către asociații, fundații și culte, potrivit hotărârii consiliului local”.⁴² Faptul că asociația că nu se acordă scutire de impozit se justifică prin prisma faptului

⁴¹ <http://www.just.ro/MeniuStanga/PersonnelInformation/tabid/91/Default.aspx>

⁴² De fapt, această prevedere se regăsește la articolul 250, alin. 1, punct 19, potrivit ultimelor variante actualizate ale Codului Fiscal în momentul redactării acestui raport.

că imobilul este utilizat „pentru activități religioase și nu pentru activități social umanitare”.

Au existat și cazuri în care consiliile locale din localități precum Iași, Baia-Mare sau Sighișoara au acordat scutirea de impozit pe clădiri în proprietatea. Societății Creștinilor Nouapostolici din România.

Aceste practici diferite relevă faptul că dispozițiile Codului Fiscal, în lipsa unor prevederi explicite în vederea scutirii de impozite pentru asociațiile religioase, rămân la interpretarea discreționară a consiliilor locale. Societatea Creștinilor Nouapostolici din România dorește o schimbare a Codului Fiscal și a Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor în sensul în care acestea să conțină prevederi clare și explicite în legătură cu scutirea de impozite pentru asociațiile religioase.

Societatea Creștinilor Nouapostolici din România consideră o situație discriminatorie aceea în care cultele recunoscute beneficiază de scutiri de impozit pe clădiri, în timp ce asociația se încadrează la articolul 253 din Codul Fiscal, referitor la calculul impozitului datorat de persoanele juridice pe clădiri. Astfel, cota de impozit se stabilește prin hotărâre a consiliului local și poate fi cuprinsă între 0,5% și 1%, inclusiv. Punctul 5 al articolului prevede că în cazul unei clădiri care a fost dobândită înainte de 1 ianuarie 1998 și care după această dată nu a fost reevaluată, cota impozitului pe clădiri este stabilită de consiliul local între 5% și 10% și se aplică la valoarea de inventar a clădirii, până la data primei reevaluări, înregistrată în contabilitatea persoanelor juridice.

Majoritatea clădirilor aparținând Societății Creștinilor Nouapostolici din România nu au fost reevaluate după 1 ianuarie 1998 deoarece reevaluarea unei clădiri este o procedură foarte costisitoare. La Ocna-Mureș nouapostolicii plătesc 15% impozit pe clădirile din proprietate mai mult chiar decât cota maximă prevăzută de Codul Fiscal.

În concluzie, deși există în legea cultelor prevederea potrivit căreia asociațiile religioase beneficiază de facilități fiscale potrivit Codului Fiscal, în realitate nu există niciunde stipulat explicit acest lucru în Codul Fiscal. Solicitățile asociațiilor în vederea scutirilor sunt interpretate în mod diferit de autoritățile publice locale, datorită unor prevederi confuze care duc la discriminarea subiecților religioși.

7. Domenii sensibile în ceea ce privește viața comunităților religioase

7.1. Cimitirele

Prin introducerea în legea cultelor a unor prevederi referitoare la cimitire s-a avut în vedere crearea unui cadru legislativ care să evite situațiile specifice anilor '90, când problema înhumării a generat multe tensiuni religioase în România.

Textul legii stipulează că în localitățile în care nu există cimitire publice și unde unele culte nu au cimitire proprii, persoanele decedate care aparțineau cultelor respective pot fi înhumate potrivit ritului propriu, în cimitirele existente în funcțiune. Această regulă nu se aplică cimitirelor mozaice și musulmane.

Cimitirele comunale și orășenești trebuie să fie organizate astfel încât să aibă sectoare corespunzătoare pentru fiecare cult, la cererea acelor culte ce funcționează în localitatea respectivă. Autoritățile publice locale au obligația de a înființa cimitire comunale și orășenești în fiecare localitate.

Cu toate acestea, chiar și după adoptarea Legii cultelor, mai există situații în care preoții ai bisericii ortodoxe române solicită, acolo unde există cimitire în administrația lor, o suprataxă pentru înmormântarea unui enoriaș aparținând altui cult. Mai mult decât atât, ei cer ca înhumarea să se realizeze potrivit tradițiilor ortodoxe.

Astfel este și cazul de la **Lucieni**, județul Argeș, unde Biserica Ortodoxă Română a acceptat să înmormânteze un enoriaș al bisericii adventiste, cu prețul unei taxe mult mai mari decât cea pe care o percepea unui enoriaș ortodox.

De curând, în orașul Potcoava, județul Dolj, pastorul baptist a fost nevoit să recurgă la ajutorul poliției pentru a înmormânta un enoriaș. Aceasta datorită împotrivirii preotului ortodox.

O părere generală împărtășită de reprezentanți ai cultelor din România este aceea că, spre deosebire de problemele anilor '90 cu privire la înhumare, situațiile în care enoriașii nu pot fi înhumați sunt destul de rare și în legătură cu acestea Secretariatul de Stat pentru Culte este receptiv, intervenind pentru soluționarea lor.

Cele mai multe probleme ale cultului musulman apar în București în legătură cu acordarea de terenuri pentru cimitire. În capitală, cultul musulman nu deține nici un cimitir confesional. Situația este dificilă și neplăcută, existând și cazuri în care persoanele decedate au trebuit să fie transportate de la București la Constanța pentru a fi înmormântate. În anul 2007 s-a aprobat acordarea unui teren de 6000 mp, însă

punerea în posesie nu s-a realizat nici până în momentul de față. Muftiul cultului musulman consideră că funcționarii primăriei capitalei dau dovadă de rea-voință întârziind repartizarea celor 6000 mp de teren și din acest motiv a acționat în judecată primăria capitalei. Un obiectiv declarat al cultului musulman pentru anul 2008 este acela de a discuta cu deputatul care le reprezintă interesele în parlament pentru ca acesta să intervină la nivel politic pentru a intra în posesia cimitirului.

Pe de altă parte Primăria Constanța a acordat Cultului Musulman un teren de trei hectare și jumătate în vederea unui cimitir confesional.

În cazul altor culte, au existat situații în care primarul unei anumite localități a refuzat să intervină atunci când un preot ortodox nu a permis intrarea într-un cimitir aflat în administrația sa, a unei persoane decedate aparținând altui cult.

Reprezentanți ai Uniunii Penticostale- Biserica lui Dumnezeu Apostolică susțin că mai există încă situații în care, datorită relei voințe a unui preot ortodox, sunt necesare intervenții în avans „la centru” pentru ca anumite persoane să fie înhumate.

Și pentru Comunitatea Bahá'í numărul mic de cimitire publice reprezintă o problemă și asta datorită faptului că, în credința bahá'í, inhumarea trupului credinciosului ar trebui să se facă undeva destul de aproape de locul în care și-a petrecut ultima parte a vieții. Dl. Bahman Rahmatian, Președintele Adunării Spirituale Naționale a Comunității Bahá'í, a semnalat cazuri când preotul ortodox paroh a condiționat înmormântarea unui membru al comunității bahá'í de efectuarea unei slujbe ortodoxe de înmormântare.

Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor conține prevederi clare referitoare la cimitire, menite a soluționa problema delicată a înhumării astfel încât nici unui cult să nu fie discriminat.

Cu toate acestea, pe parcursul anului 2007 au mai existat cazuri la nivel local unde legea nu a fost respectată. Persoane decedate aparținând unor culte altele decât cel ortodox au fost înhumate cu mare dificultate în cimitire administrate sau aflate în posesia Bisericii Ortodoxe Române. Pentru ca acest lucru să se întâmple a fost necesară fie intervenția unor ierarhi ortodocși, fie intervenția Secretariatului de Stat pentru Culte.

Nu există o statistică a localităților care nu au cimitire comunale și orășenești. În tot cazul, legea cultelor impune autorităților locale obligația de a înființa astfel de cimitire acolo unde nu există și de a le organiza pe cele care există astfel încât să permită accesul tuturor cultelor.

În acest fel, prevederile legii ar avea efecte practice, garantându-se în mod real libertatea de religie la nivel individual și colectiv.

7.2. Asistența religioasă în penitenciare

În urma discuțiilor purtate cu reprezentanții cultelor recunoscute și ai asociațiilor religioase reiese faptul că, în urma adoptării Ordinului Ministerului Justiției nr. 610/2006⁴³ privind asistența religioasă în locurile de detenție, situația privind accesul în penitenciare s-a îmbunătățit semnificativ. Anumite culte (spre exemplu Organizația Religioasă Martorii lui Iehova) au încheiat protocoale cu Administrația Națională a Penitenciarelor, altele (Cultul Musulman) au semnat parteneriate direct cu conducerea penitenciarelor pe care doresc să le viziteze. În cele mai multe cazuri însă accesul în penitenciare se realizează încă prin bunăvoința capelanului închisorii, de cele mai multe ori de religie ortodoxă, menținându-se astfel situația discriminatorie care s-a dorit a fi eliminată prin adoptarea Ordinului Ministerului Justiției nr. 610/2006 privind asistența religioasă în locurile de detenție.

Reprezentanții cultelor religioase nu au semnalat de încălcări ale dreptului persoanelor private de libertate de a beneficia de asistență religioasă.

În urma informațiilor solicitate în baza Legii nr. 544/2001 a accesului la informațiile de interes public reiese că **în sistemul Administrației Naționale a Penitenciarelor sunt retribuiți 37 de preoți ortodocși și un preot romano-catolic.**

Conform aceleiași surse, pe parcursul anului 2007, în unitățile penitenciare au acordat asistență religioasă în cadrul activităților desfășurate în penitenciarele din țară 159 de clerici ortodocși, 38 aparținând cultului adventist, 31 - cultului baptist, 28 - cultului penticostal, 27 - cultului romano-catolic, 19 - cultului evanghelist, 11 - cultului reformat, opt - cultului catolic, șase - cultului Martorii lui Iehova, doi - cultului musulman, unul - cultului greco-catolic, unul - cultului rus de rit vechi.

⁴³ Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 326 din 11 mai 2006

7. 3. Învățământul religios preuniversitar

APADOR-CH a adresat o cerere Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului, în temeiul Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, solicitând să i se comunice în scris numărul de posturi retribuite în cursul anului școlar 2007-2008, pentru personalul care predă religia ca materie de studiu obligatoriu în școli (în total și defalcăt pentru fiecare cult recunoscut prin Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor).

Răspunsul nu a sosit în termenul impus de lege și APADOR-CH a primit după insistențe telefonice un tabel conținând situația ocupării posturilor didactice în anul școlar 2007-2008 la religie/discipline teologice de specialitate. În tabel apar numărul de norme existente în sistem (7287,33), defalcăt pe limbi de predare și modul cum acestea sunt acoperite cu titulari sau suplinitori.

Datorită faptului că Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului nu a furnizat informațiile solicitate de APADOR-CH, nu se poate estima în ce măsură finanțarea educației religioase de către stat, din perspectiva posturilor retribuite pentru personalul care predă religia aparținând cultelor recunoscute, se realizează pe baze nediscriminatorii.

Din discuțiile cu reprezentanții cultelor recunoscute în România reiese că în ceea ce privește notarea la disciplina religie a copiilor minoritari în clase majoritare din punct de vedere confesional, se practică sistemul acceptării de adeverințe eliberate de biserica căruia aparține elevul minoritar.

Situații de discriminare în ceea ce privește aspecte ale educației religioase s-au întâlnit în cazurile Bisericii Creștine Adventiste de Ziua a Șaptea și a Organizației Religioase Martorii lui Iehova.

În județul Dâmbovița, inspectorul general a dorit să supună la examen și să testeze competența unui preot al bisericii creștine adventiste de ziua a șaptea care predă religia în școli. Deși situația a fost soluționată pe cale amiabilă, în urma discuțiilor dintre inspectorul general și reprezentanți ai cultului, atitudinea inspectorului general a adus știrbire principiului autonomiei cultului. Astfel, potrivit articolului 32, alineatul 2 al Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, personalul didactic care predă religia în școlile de stat se numește cu acordul cultului pe care îl reprezintă.

Recent, într-o școală din Oravița, județul Caraș-Severin, conducerea școlii a refuzat să încheie media la disciplina religie unui copil aparținând cultului „Martorii lui

Iehova” motivând prin faptul că adevărul nu conținea un calificativ sau o notă de evaluare a cunoștințelor acumulate. Evaluarea cunoștințelor religioase contravine însă principiilor Organizației Religioase Martorii lui Iehova iar obligativitatea acordării unui calificativ ar reprezenta o încălcare a dreptului la autonomie.

Problema referitoare la manualul de Religie-Cultul Ortodox pentru clasa a XI-a, ediția 2006, publicat de editura Corint.

Referitor la această problemă au sesizat autoritățile statului atât Comunitatea Baha’i cât și Organizația Religioasă Martorii lui Iehova.

Adunarea Spirituală Națională a Baha’ilor din România a sesizat Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării în legătură cu încălcarea de către Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului - Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare în Învățământul Preuniversitar - a dreptului la demnitate a persoanelor care aparțin religiei Baha’i. Petentul a considerat că acest drept s-a încălcat prin includerea religiei Baha’i în categoria sectelor care fac prozelitism, în manualul de *Religie-Cultul Ortodox* pentru clasa a XI-a, ediția 2006, publicat de editura Corint..

Adunarea Spirituală Națională a Baha’ilor din România este descrisă în manual ca una dintre sectele „unelte ale Satanei sau porți ale iadului”, practicând un „prozelitism insistent”. Totodată, este descrisă ca reprezentând un pericol pentru societate, prin faptul că adoptă „mijloace nedemne de evanghelie”, fiind „grupare sectară în occident” și folosind metode de „îndocinare, mituire, șantaj, exploatare a sărăciei, fanatism”.

Capitolul din manual *„Libertate religioasă și prozelitism”* conține următoarea precizare „Este un motiv în plus pentru ca, fără false menajamente, și în România să se prezinte realist lucrurile în ceea ce privește răul generat de prozelitismul sectelor. Paradoxal, există câteva grupări sectare interzise în Occident, dar care în România desfășoară acțiuni prozelitiste în deplină libertate. **Deși în România nu au statut de cult, ci sunt numite numai organizații religioase (Martorii lui Iehova), fie asociații sau fundații religioase (Bahai, mormoni), aceste mișcări aplică strategii prozelitiste**”.

Contrar informațiilor prezente în manualul de religie, petentul a arătat că religia Baha’i este larg recunoscută la nivel internațional, acreditată ca organizație neguvernamentală cu statut consultativ în cadrul structurilor Organizației Națiunilor Unite din anul 1948 și încadrată de legislația română ca asociație religioasă, legal înregistrată.

Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, în hotărârea nr. 279 din 02 octombrie 2007, a constatat că modul de prezentare a

religiei Baha'i în manualul *Religie-Cultul Ortodox* pentru clasa a XI-a, ediția 2006, publicat de editura Corint (avizat favorabil prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4446 din 19 iunie 2006), a reprezentat o încălcare a dreptului la demnitate a comunității Baha'i, creând o atmosferă ostilă față de ea.

Poziția Organizației Religioase Martorii lui Iehova

În urma Deciziei Curții Europene a Drepturilor Omului privind cauza *Organizația religioasă "Martorii lui Iehova" c. României* din 11 iulie 2006⁴⁴ (înțelegere pe cale amiabilă intervenită între cele două părți) statul roman, reprezentat de Agentul Guvernului și-a luat angajamentul să aducă la cunoștiința autorităților guvernamentale (inclusiv ministere și prefecturi) faptul că Organizația religioasă a Martorilor lui Iehova a fost recunoscută oficial ca religie începând cu data de 9 aprilie 1990.

În pofida acestei hotărâri a Curții Europene a Drepturilor Omului, în cursul anului 2006, în manualul de religie al cultului ortodox, Manual pentru clasa a XI –a, publicație avizată de Ministerul Educației și Cercetării, în capitolul 7, *Libertate religioasă și prozelitism*, la pagina 91 se menționează "**Deși în România nu au statut de cult, ci sunt numite fie organizații religioase (Martorii lui Iehova, fie asociații sau fundații religioase (Baha'i, mormoni)**, aceste mișcări aplică strategii prozelitiste".

La începutul anului 2008 reprezentanții Organizației religioase a Martorilor lui Iehova au avut întâlniri cu reprezentantul Agentului Guvernului, în cadrul cărora au solicitat respectarea deciziei Curții Europene a Drepturilor Omului și retragerea de pe piață a manualului de religie al cultului ortodox.

Până în prezent Organizația religioasă a Martorilor lui Iehova **nu a primit nici un raspuns din partea Guvernului României.**

7.4. Asistența religioasă în spitale

APADOR-CH a solicitat Ministerului Sănătății Publice informații de interes public referitoare la numărul total de preoți, defalcat pentru fiecare cult recunoscut de Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, care au fost retribuiți în anul 2007 de către Ministerul Sănătății Publice pentru acordarea de asistență religioasă în spitale.

⁴⁴ Publicată în Monitorul Oficial, partea I nr. 101 din 9 februarie 2007.

Conform răspunsului Ministerului Sănătății Publice, sunt retribuiți un număr total de preoți de 182, dintre care 165 aparțin Bisericii Ortodoxe Române, cinci Bisericii Romano-Catolice, patru Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, șase Bisericii Reformate din România și doi Bisericii Unitariene din Transilvania.

Reprezentanții cultelor și asociațiilor religioase cu care APADOR-CH a purtat discuții au afirmat că accesul în spitale este facil însă o problemă o constituie lipsa unor spații în care să se desfășoare serviciul religios. S-a sugerat că ar fi un lucru pozitiv amenajarea unor spații care să fie utilizate de toți clericii cultelor recunoscute după un program prestabilit (un fel de capele ecumenice).

7.5. Asistența religioasă a militarilor

Ministerul Apărării a retribuit în cursul anului trecut 80 de preoți, dintre care 78 de preoți ortodocși, un preot romano-catolic și un pastor baptist, reprezentant al Alianței evanghelice din România.

Această situație a fost semnalată ca discriminatorie de către reprezentantul Bisericii Reformate și cel al Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolice aceștia considerând că aplicarea principiului proporționalității le-ar conferi dreptul a avea preoți militari.

8. Transparența instituțiilor statului în ceea ce privește problemele religioase

Analiza a avut în vedere două planuri: cel al instituțiilor centrale și cel al autorităților publice locale. La nivel central principalul responsabil cu problemele care țin de religie este Ministerul Culturii și Cultelor în a cărui subordine se găsește Secretariatul de Stat pentru Culte. Referitor la autoritățile publice locale analiza a avut în vedere acțiunile Consiliilor Județene și al Consiliului General al Municipiului București.

APADOR-CH a avut în vedere două aspecte principale referitoare la transparența instituțiilor statului în ceea ce privește problemele religioase și anume:

- Modul cum instituțiile publice își respectă **obligățiile ce le revin conform prevederilor Legii nr. 544/2001** privind liberul acces la informațiile de interes public;
- Adoptarea de către autorități a unei atitudini proactive în ceea ce privește transparența prin **publicarea informațiilor de interes pe pagina de internet proprie.**

8.1 Transparența instituțiilor centrale ale statului cu privire la problemele religioase – Ministerul Culturii și Cultelor, Secretariatul de Stat pentru Culte

La sfârșitul lunii octombrie 2007, APADOR-CH a solicitat Ministerului Culturii și Cultelor să i se comunice în scris, în baza Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public următoarele informații: câte asociații au solicitat avizul consultativ în vederea înscrierii în Registrul asociațiilor religioase (conf. art. 41, alin. 2, litera d. din Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul cultelor), lista asociațiilor care au solicitat documentul respectiv cuprinzând denumirea completă a acestora, câte asociații au primit avizul consultativ în vederea înscrierii în Registrul asociațiilor religioase și lista asociațiilor care au primit avizul consultativ în vederea înscrierii în Registrul asociațiilor religioase.

Ministerului Culturii și Cultelor a răspuns că datorită complexității informațiilor solicitate, răspunsul urmează să fie transmis, în conformitate cu prevederile articolului 7 alineatul 1, teza II din legea nr. 544/2001, în termen de 30 de zile.

APADOR-CH a primit răspunsul de amânare a comunicării în scris a informațiilor solicitate, după ce trecuseră cele 10 zile alocate potrivit legii înștiințării că se va răspunde în termen de 30 de zile.

În pofida promisiunii că se va răspunde în timpul maxim impus de lege solicitării de informații ale APADOR-CH, **Ministerului Culturii și Cultelor nu a răspuns cererii nici până în momentul redactării acestui raport.**

Singura cerere la care APADOR-CH a primit un răspuns prompt din partea Ministerului Culturii și Cultelor a fost una care fusese inițial adresată Guvernului României și nu instituției în mod direct. Astfel, la începutul lunii noiembrie 2007, APADOR-CH a adresat Guvernului României o cerere în baza Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, solicitând să i se comunice lista actelor normative adoptate de guvern, în perioada 1 ianuarie 2007 și 31 octombrie 2007, care au avut ca obiect acordarea de sprijin cultelor religioase recunoscute de stat. În baza prevederilor art. 24 din Hotărârea Guvernului nr. 123/2002⁴⁵ pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 544/2001, Secretariatul General al Guvernului a trimis cererea Ministerului Culturii și Cultelor.

La mijlocul lunii ianuarie 2008, APADOR-CH a mai adresat Ministerului Culturii și Cultelor o cerere de informații de interes public, solicitând să i se comunice numărul de posturi ale personalului clerical pentru care Ministerul Culturii și Cultelor a acordat sprijin salarial în decursul anului 2007, defalcat pentru fiecare cult religios în parte, cât și numărul de posturi ale personalului neclerical pentru care Ministerul Culturii și Cultelor a acordat sprijin salarial în decursul anului 2007, defalcat pentru fiecare cult religios în parte. La această **solicitare Ministerul Culturii și Cultelor a răspuns parțial, cu întârziere și numai în urma unor insistențe telefonice.**

Datorită faptului că Ministerul Culturii și Cultelor nu a răspuns integral și în termen decât la o cerere de informații care i-a fost remisă de o instituție superioară ierarhic (Secretariatul General al Guvernului) iar la celelalte cereri de informații a răspuns incomplet sau nu a răspuns deloc, APADOR-CH constată faptul că această instituție nu-și respectă obligațiile prevăzute de Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public.

Secretariatul de Stat pentru Culte instituție în subordinea Ministerului Culturii și Cultelor intermediază relațiile dintre autoritățile publice și subiecții religioși

⁴⁵ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 167 din 08 martie 2002

recunoscuți de Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor.

Pe pagina de internet a acestei instituții (www.culte.ro) ar trebui să existe o secțiune menită a face transparentă interacțiunea dintre culte/asociații religioase/grupări religioase și instituțiile statului, mai ales în ceea ce privește sprijinul financiar acordat și criteriile în baza cărora se alocă acest sprijin.

Majoritatea reprezentanților cultelor sunt de părere că există în momentul de față o lipsă de transparență în ceea ce privește sumele de bani alocate inițial sprijinirii cultelor și din acest motiv este imposibil de calculat dacă se respectă, potrivit prevederilor legale, criteriul proporționalității.

Uniunea Cultului Creștin după Evanghelie consideră că Secretariatul de Stat pentru Culte nu este transparent în ceea ce privește suma totală alocată pentru construcția de lăcașuri de cult. Reprezentanți ai acestui cult au solicitat Secretariatul de Stat pentru Culte informații în acest sens, iar răspunsul a fost acela că sumele alocate pot fi consultate în Monitorul Oficial. A identifica sume de bani alocate cultelor prin studierea Monitorului Oficial este o procedură destul de dificilă iar conform Legii nr. 544/2001 privind informațiile de interes public instituțiile au obligația să comunice informațiile publice solicitate chiar dacă acestea sunt deja făcute publice. Secretariatul de Stat pentru Culte, în calitatea sa de intermediar între autoritățile publice și subiecții religioși recunoscuți, ar trebui să aibă o atitudine proactivă în ceea ce privește existența și accesibilitatea informațiilor de interes pentru culte/asociații religioase/grupări religioase.

Începând cu luna septembrie 2007 APADOR-CH a monitorizat publicările de informații de pe pagina de internet a Secretariatului de Stat pentru Culte.

Prima informație cu privire la finanțarea construcției/renovării lăcașurilor de cult a fost făcută publică prin intermediul paginii de internet a Secretariatului General pentru Culte la data de 6 noiembrie 2007. Această informație se referea la Hotărârea Guvernului nr. 1148/2007 din 26 septembrie 2007 privind suplimentarea bugetului Ministerului Culturii și Cultelor din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului pe anul 2007. Anterior adoptării acestei hotărâri, tot în cursul anului 2007, Guvernul României mai adoptase alte șapte acte normative având ca obiect sprijinirea cultelor, despre acestea Secretariatul de Stat pentru culte nefăcând niciun anunț. Nici despre hotărârile din anul 2007 adoptate după Hotărârea Guvernului nr. 1148/2007 (în număr de cinci) instituția nu a făcut niciun anunț.

În luna februarie și martie a anului 2008, au fost făcute publice pe pagina de internet a Secretariatului de Stat pentru Culte două liste privitoare la fondurile alocate prin

Bugetul Ministerului Culturii și Cultelor pe perioada 2005-2008 pentru construcția și reparația lăcașurilor de cult.

Așa cum reiese din datele prezente în capitolul dedicat sprijinului financiar acordat pentru construcția și reparația lăcașurilor de cult de către instituțiile centrale, **listele sunt incorecte și publicate foarte târziu.**

Totodată, așa cum a mai fost menționat pe parcursul raportului, ordinul referitor la procedura de acordare a avizului consultativ pentru înființarea asociațiilor religioase sau pentru dobândirea statutului de asociație religioasă de către asociațiile existente (Ordinul Ministerului Culturii și Cultelor nr. 2274/17 mai 2007) a fost publicat pe pagina de internet la două luni după ce o asociație religioasă primise deja acest aviz.

Secțiunea dedicată asociațiilor religioase nu a cuprins niciun document până la 29 ianuarie 2008, dată la care pe pagina de internet Secretariatului de Stat pentru Culte a fost făcută publică lista celor opt asociații care au obținut avizul consultativ în vederea transformării în asociație religioasă.

Nici până la data redactării acestui material nu există disponibilă nicio informație din care să reiasă câte dintre acestea au dobândit statutul de asociație religioasă.

În concluzie, din monitorizarea paginii de internet a Secretariatului de Stat pentru Culte reiese că acesta nu are o atitudine proactivă în legătură cu publicarea de informații de interes pentru culte. Atunci când publică informații, acest lucru de realizează tardiv și incorect.

8.2. Transparența autorităților publice locale – bune și rele practici

Pentru a obține informații cu privire la sprijinul acordat cultelor de autoritățile publice locale APADOR-CH a formulat cereri în baza Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public pe care le-a adresat celor 41 de consilii județene și Consiliului General al Municipiului București. Alte date de natură financiară urmau a fi accesate prin consultarea bugetelor respectivelor instituții, bugete care, potrivit legislației în vigoare sunt documente publice și ar trebui să fie publicate pe paginile de internet proprii.

Numai cinci dintre consiliile județene au răspuns cererii de informații în termenul legal de 10 zile, 33 au răspuns în interiorul termenului maxim prevăzut de lege (30 de zile) iar trei consilii au răspuns cu întârziere și în urma insistențelor telefonice.

Referitor la accesarea informațiilor privind sumele alocate pentru sprijinirea cultelor religioase în bugetele proprii ale consiliilor județene, respectiv al Consiliului General al Municipiului București situația se prezintă după cum urmează:

- Patru pagini de internet proprii consiliilor județene sunt nefuncționale;
- Șase dintre consilii nu publică pe pagina de internet proprie hotărârile adoptate (implicit nici pe cele care vizează bugetul);
- 16 consilii au disponibilă pe pe pagina de internet hotărârea privind adoptarea bugetului dar aceasta fie nu conține anexele fie în anexe nu sunt defalcate cheltuielile privind susținerea cultelor în capitolul „Cultură, recreere, religie”;
- Restul de 16 consilii fac publice pe pagina de internet informații despre sumele totale alocate de la bugetul propriu pentru susținerea cultelor (nu întotdeauna se regăsesc însă sumele defalcate pe culte religioase).

Reiese foarte clar că la capitolul privind transparența, obligațiile autorităților publice locale (în speță ale consiliilor județene) nu sunt respectate decât în foarte mică măsură, cu atât mai puțin poate fi vorba despre o atitudine pro-activă a acestor instituții.

Consiliul județean Constanța s-a remarcat în sens negativ față de celelalte consilii județene în primul rând prin faptul că cererea APADOR-CH formulată în temeiul Legii nr. 544/2001 a fost tratată cu o nepăsare vecină cu disprețul. Astfel, după ce a expirat termenul maxim 30 de zile și după numeroase insistențe telefonice, Consiliul Județean Constanța ne-a expediat o adresă⁴⁶ care nu conține niciuna dintre informațiile solicitate.

Răspunsul se referă numai la prima din cele cinci întrebări formulate de APADOR-CH, și anume cu referire la atribuirea în folosință gratuită de imobile, și se comunică faptul că nu a fost depusă nicio cerere în acest sens. Adresa nu conține niciun cuvânt referitor la acordarea de facilități în vederea construcției renovării de lăcașuri de cult sau de sprijin în vederea salarizării personalului cultelor.

Consultând hotărârile⁴⁷ Consiliului Județean Constanța din anul 2007 precum și bugetul consiliului județean pe anul 2007, APADOR-CH a ajuns la următoarele concluzii:

- Consiliul Județean Constanța a acordat în cursul anului 2007 sprijin financiar pentru salarizarea personalului neclerical al cultelor religioase recunoscute de stat, la indicatorul nr. 59.15 din buget cu titlul „Contribuții la salarizarea

⁴⁶ Adresa-răspuns a Consiliului Județean Constanța – Anexa 3

⁴⁷ Hotărârile Consiliului Județean Constanța sunt accesibile pe pagina de internet www.cjc.ro

personalului neclerical” regăsindu-se suma de **1.800.000 lei**. De altfel APADOR-CH avea informația că sprijinul pentru salariații neclericali se acordă de către Consiliul Județean Constanța și din partea Muftiului Cultului Musulman care a afirmat că personalul neclerical al cultului pe care îl conduce beneficiază integral de sprijin în vederea salarizării.

Consiliul Județean Constanța a alocat în anul 2007 sume cultelor religioase (mai precis Bisericii Ortodoxe Române) după cum urmează:

1. prin Hotărârea Consiliului Județean Constanța nr. 125/25.05.2007 s-a aprobat alocarea sumei de **100.000 lei** Mănăstirii Dervent;
2. prin Hotărârea Consiliului Județean Constanța nr. 226/19.10.2007 s-a aprobat alocarea sumei de 10.000 lei pentru construirea unei clopotnițe la Biserica Ortodoxă din localitatea Plopeni; ulterior, în luna decembrie s-a aprobat decontarea sumei de **15.000 lei** pentru lucrarea respectivă;
3. prin Hotărârea Consiliului Județean Constanța nr. 270/17.12.2007 s-a aprobat alocarea sumei de **50.000 lei** pentru efectuarea de reparații la biserica din localitatea Gârliciu;
4. prin Hotărârea Consiliului Județean Constanța nr. 292/17.12.2007 s-a aprobat alocarea sumei de **15.000 lei** pentru terminarea lucrărilor la pictura bisericii din localitatea Cetatea, comuna Dobromir.

Totalul sumelor alocate nominal unor lăcașuri de cult prin intermediul hotărârilor Consiliului Județean Constanța se ridică la **180.000 lei**.

Așadar, **Consiliul Județean Constanța a cheltuit din bugetul propriu cel puțin 1.980.000 lei (aprox. 593 mii euro) în cursul anului 2007 dar nu consideră necesar să răspundă unei cereri de informații de interes public pe această temă.**

Consiliul Județean Sălaj s-a remarcat în sens pozitiv față de celelalte județe atât din punctul de vedere al modalității de a răspunde unei solicitări de informații formulate în baza Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public cât și din perspectiva transparenței și corectitudinii dovedite în ceea ce privește acordarea sprijinului financiar cultelor religioase.

În primul rând trebuie menționat faptul că adresa-răspuns⁴⁸ a Consiliului Județean Sălaj a fost întocmită și expediată în termen de numai două zile de la data confirmării de primire a cererii APADOR-CH, majoritatea consiliilor județene răspunzând la limita termenului maxim legal (30 de zile) iar câteva chiar după expirarea termenului legal.

⁴⁸ Adresa-răspuns a Consiliului Județean Sălaj – Anexa 4

Fiecare dintre întrebările APADOR-CH a primit din partea Consiliului Județean Sălaj un răspuns complet și explicit. Spre exemplu la întrebările APADOR-CH cu privire la atribuirea de imobile și terenuri în folosință gratuită Consiliul Județean Sălaj a răspuns că:

- A fost primită o singură cerere pentru atribuire în folosință gratuită a unor imobile, soluționată favorabil, având ca beneficiar Protopoiatul Ortodox Sălaj;
- Instituția nu a primit cereri de atribuire în folosință gratuită a unor terenuri deoarece această competență aparține Prefecturii;

În cuprinsul răspunsului este menționată aprobarea, prin Hotărârea Consiliului Județean nr. 25 din 28 februarie 2007⁴⁹, a Programului de cofinanțare de construcții-lăcașuri de cult, o copie a hotărârii fiind anexată. Prin actul normativ sunt stabilite proceduri clare pe care trebuie să le urmeze solicitanții de finanțări, condițiile de eligibilitate a proiectelor, criteriile de departajare și punctajul aferent, componența comisiei de evaluare a proiectelor, modele ale documentelor care trebuie depuse precum și termenul de depunere de a documentației.

Datorită promptitudinii și completitudinii răspunsului furnizat de Consiliul Județean Sălaj precum și datorită faptului că modalitățile de acordare a sprijinului financiar pentru cultele religioase recunoscute sunt clar reglementate, activitatea în domeniu a acestei instituții poate fi considerată un model de bună practică.

⁴⁹ Textul hotărârii poate fi accesat pe pagina web a Consiliului Județean Sălaj la adresa <http://www.cjsj.ro/hotcjsj/hotarari2007/hot252007.pdf>

9. Cazuri în care Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a constatat discriminarea pe criteriul religios în cursul anului 2007

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a primit în decursul anului 2007 15 petiții avînd ca obiect presupuse discriminări pe baza criteriului religios. În legătură cu acestea, **Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării a adoptat patru hotărâri prin care a constatat o faptă de discriminare care a avut la bază criteriul religios.**

1. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a fost sesizat în legătură cu diferențierea de tratament aplicată de către Regionala de Transport Feroviar Constanța unui angajat (petentul) în raport cu ceilalți. Petentul a considerat că motivul tratamentului diferențiat a fost faptul că era practicant al **cultului baptist**. Reiese din documentele aflate la dosar că petentul a invocat în mai multe rânduri, în fața superiorilor săi, că este tratat diferit și că acest lucru se datorează faptului că aparține cultului baptist.

În urma analizei faptelor și a probelor existente la dosar, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a hotărât că a existat un caz de discriminare și a dispus sancționarea Regionalei de Transport Feroviar Constanța.

2. Liga Pro Europa a sesizat Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării cu privire la tratamentul discriminatoriu la care au fost supuse parohiile **greco-catolice** din Chiheru de Jos și Beica de Jos din județul Mureș de către autoritățile publice locale în ceea ce privește reconstituirea dreptului de proprietate asupra unor suprafețe de teren.

Primăriile celor două localități au trimis „oferte de amplasament” parohiilor locale menționate fără să țină cont de acceptul acestora și fără a avea în vedere diferența de valoare a ofertelor făcute în raport cu cea inițială.

La solicitarea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării a unui punct de vedere în legătură cu aspectele sesizate, primăria comunei Chiheru de Jos a comunicat la data de 16 ianuarie 2007 următoarele: biserica greco-catolică Chiheru de Jos a deținut în proprietate suprafața de 36, 28 ha, teren agricol. În urma reconstituirii în 2001 a dreptului de proprietate, aceasta a primit 7,15 ha. Datorită faptului că pe raza comunei nu mai erau suprafețe de teren disponibile, care să asigure diferența de 29,13 ha, soluția a fost de a trecere parohia la despăgubiri.

Biserica greco-catolică din Chiheru de Sus a deținut în proprietate suprafața de 39, 66 ha teren agricol, din care nu i s-a reconstituit drept de proprietate pe nici o

suprafață, rămânând varianta despăgubirilor. Cu toate acestea, biserica ortodoxă din Chiheru de Sus a primit, în baza Legii fondului funciar nr.18/1991⁵⁰, suprafața de 5 ha.

Din suprafața de 172 ha teren forestier, ce a aparținut bisericii greco-catolice din Chiheru de Sus, în baza Legii nr. 1/2000⁵¹ pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, au fost împrăștiate, prin redistribuire următoarele: biserica ortodoxă Chiheru de Jos (26 ha), biserica ortodoxă Chiheru de Sus (30 ha), biserica ortodoxă Ursiu de Jos (30 ha), biserica ortodoxă Ursiu de Sus (4 ha), biserica greco-catolică Chiheru de Jos (26 ha), biserica greco-catolică Ursiu de Jos (30 ha). Suprafața de 26 ha rămasă a fost restituită în natură bisericii greco-catolice Chiheru de Sus, iar pentru suprafața de 90 ha, redistribuită bisericilor ortodoxe, urma să se acorde despăgubiri.

În temeiul Ordonanței Guvernului nr. 137/2000⁵² privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, a legislației interne și internaționale relevante în domeniu, luându-se în considerare faptele, Consiliul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării a decis că a existat o discriminare rezultată din tratamentul diferit aplicat membrilor comunității greco-catolice din Chiheru de Jos și Chiheru de Sus, în raport cu comunitatea ortodoxă. Cele două comunități, fiind în situații similare, au fost tratate diferit în ceea ce privește reconstituirea dreptului de proprietate asupra unor suprafețe de teren.

3. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a fost sesizat prin intermediul a două petiții ale asociației „Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință” în legătură cu presupuse atitudini discriminatorii ale primarului orașului Buzău în ceea ce privește cultele existente în oraș, cât și în legătură cu politica municipalității, în speță politica primarului și a consiliului local, care, prin modul în care au aprobat bugetul municipal – capitolul culte religioase – au creat o situație discriminatorie față de celelalte culte, altele decât biserica ortodoxă.

Prima petiție a asociației „Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință” a avut în vedere o declarație politică a primarului orașului Buzău: „Biserica Ortodoxă Română este sprijinită prin bugetul municipiului Buzău cu peste 6,5 mld.lei. Deci nu cultele. Atenție! Politica municipalității este de sprijinire a Bisericii Ortodoxe Române, nu a cultelor în general. Ca politică. Este o politică declarată prin buget și prin programul de activități, deci nu sprijinim cultele. Nu sprijinim nici Martorii lui

⁵⁰ Republicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1 din 05/01/1998

⁵¹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 8 din 12/01/2000

⁵² Republicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 99 din 08/02/2007

Iehova, nu sprijinim nici Bapțiștii, nu sprijinim nici Adventiștii. Nu sprijinim niciun fel de altă religie decât Biserica Ortodoxă Română, cu 6,5 mld. Lei, care se vor duce numai în construcția de biserici”.

A doua petiție a asociației aduce dovezi care sprijină ideea cum că prin politica municipalității de alocare de fonduri cultelor religioase, se crează o situație discriminatorie față de cultele din orașul Buzău, altele decât biserica ortodoxă.

În data de 24 octombrie 2006 și 15 februarie 2007 Primăria municipiului Buzău a precizat că repartizarea sumelor din capitolul „Cultură, religie, sport, tineret” al bugetului local, s-a făcut pe baza solicitărilor scrise și în funcție de disponibilul existent. Din totalul de 650.000 lei la capitolul „Cultură, religie, sport, tineret”, au fost alocați 620.000 lei unui număr de 12 parohii ortodoxe și s-a prevăzut ca fond de rezervă, suma de 30.000 lei.

Pentru a dovedi tratamentul egal aplicat tuturor cultelor de către municipalitate este evocată darea în folosință gratuită, pe termen de 25 de ani, a unui teren Parohiei Romano-Catolice Buzău.

Răspunsul primăriei cuprinde afirmația potrivit căreia bugetul local pe anul 2006 a fost fundamentat pe baza cererilor făcute în anul 2005. Cu toate acestea, din analiza listei cererilor anexate reiese că există cereri ale unor parohii ortodoxe, înregistrate în anul 2006 și care au fost cuprinse în lista celor care au beneficiat de alocații bugetare. Totodată, solicitările parohiei romano-catolice Buzău și ale bisericii creștine adventiste de ziua a șaptea „Conferința Munteniei”, deși înregistrate în luna decembrie 2005, nu au fost cuprinse în listă.

Consiliul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării a decis prin hotărârea nr. 140 din 21 iunie 2007 că în exercitarea atribuțiilor sale, Consiliul local al municipiului Buzău a creat un tratament diferențiat în cazul alocării fondurilor bugetare pe criteriul apartenenței la o comunitate socială. Au fost excluse, prin omisiune, celelalte comunități aparținând cultelor religioase, altele decât cea ortodoxă.

Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării a apreciat că nu au fost întrunite elementele necesare pentru a sancționa declarația publică a primarului municipiului Buzău drept una discriminatorie.

4. Cea de-a patra decizie prin care Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a constatat discriminarea pe criteriu religios este cea privind petiția Comunității Baha'i referitoare la manualul de religie pentru cultul ortodox – decizie prezentată pe larg în capitolul 7.3. al raportului - „Învățământul religios preuniversitar”.

10. Concluzii și recomandări

Statul român a înțeles a proteja libertatea religioasă în România mai ales prin adoptarea unor legi menite a favoriza dezvoltarea vieții religioase. Dintre acestea, cea mai importantă este Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, lege organică ce conferă un rol deosebit religiei în spațiul public românesc.

Înainte de momentul adoptării legii, Comisia europeană pentru democrație prin drept (Comisia de la Veneția)⁵³ a exprimat o poziție negativă privitor la criteriile numerice și de durabilitate stabilite de către proiectul de lege pentru recunoașterea de noi culte și asociații religioase cât și în legătură cu procedurile extrem de complicate prevăzute de lege pentru recunoașterea acestora. Ea a estimat că în practică, aceste prevederi ale legii vor aduce atingere libertății religioase și a recomandat statului român ca pe viitor să aibă în vedere simplificarea procedurilor de recunoaștere a entităților religioase, cât și criteriile avute în vedere pentru acordarea unui statut special.

Temerile exprimate de experții Comisiei de la Veneția (și nu numai) s-au dovedit a fi întemeiate, așa cum reiese din informațiile prezente în raportul de față, care au dorit a releva cum se aplică și care sunt efectele Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor.

În momentul de față, există o lipsă de colaborare și coordonare între autoritățile publice centrale implicate în procesul acordării statutului de asociație religioase celor care au dorit să obțină acest statut. Ministerul Justiției nici măcar nu a reușit să organizeze o rubrică specială destinată înscrierii asociațiilor religioase în Registrul național al asociațiilor și fundațiilor, deși acest lucru este obligatoriu potrivit legii. De aceea este imposibil de identificat câte asociații religioase au dobândit acest statut. Rezultă că nu numai asociațiile religioase consideră procedurile ca fiind extrem de complicate și restrictive (vezi de exemplu cazul comunității Bahá'í din România) dar și autoritățile publice întâmpină dificultăți în ceea ce privește respectarea obligațiilor în cadrul acestui proces. **De aceea, se recomandă ca aceste proceduri să fie simplificate și respectate cu strictețe de autoritățile publice.**

⁵³ *Opinion on the draft law regarding the religious freedom and the general regime of religions in Romania*, adopted by the Commission at its 64th plenary session, Venice 21-22 October 2005, [http://www.venice.coe.int/docs/2005/CDL-AD\(2005\)037-e.asp](http://www.venice.coe.int/docs/2005/CDL-AD(2005)037-e.asp).

Pe de o parte, referitor la maniera cum se aplică legea, informațiile prezente în raport în legătură cu aspecte specifice ale vieții religioase (înhumarea, educația religioasă, accesul în penitenciare) conduc la ideea că, deși legea conține prevederi clare menite a crea un cadru în care cultele să fie tratate pe baze nediscriminatorii, acest lucru nu se întâmplă în practică.

La nivel local, mai există cazuri în care unii preoți ortodocși refuză înhumarea unor enoriași aparținând altor culte, dar și cazuri în care primari ai localităților unde acest lucru se întâmplă, refuză a interveni pentru soluționarea problemei. **Este necesar ca autoritățile locale să respecte cu stictete obligațiile legale care îi revin potrivit legii, referitoare la înființarea cimitirelor comunale, în care accesul liber să fie permis tuturor cultelor recunoscute.**

În ceea ce privește educația, continuă să existe practici contrare principiilor autonomiei cultelor stipulat de lege (de exemplu, în județul Dâmbovița, inspectorul general a dorit să supună la examen și să testeze competența unui preot al bisericii creștine adventiste de ziua a șaptea care predă religia în școli). În plus, în anumite situații atitudinea discriminatorie a unor autorități ale statului față de anumite culte nu s-a corectat în ciuda unor decizii, respectiv obligații asumate de autoritățile naționale. De exemplu, deși guvernul român s-a obligat să recunoască Organizația Martorii lui Iehova drept cult, aceasta este prezentată în manualul *Religie-Cultul Ortodox* pentru clasa a XI-a, ediția 2006, publicat de editura Corint.

În privința sprijinului financiar acordat de către stat cultelor și asociațiilor religioase, acesta a fost justificat prin prisma faptului că în acest fel libertatea religioasă ar fi protejată.

În realitate, deși asociațiile religioase beneficiază conform legii cultelor de scutiri fiscale potrivit Codului Fiscal, acesta din urmă nu conține nici o prevedere referitoare la aplicarea de scutiri asociațiilor religioase, mai ales scutirile privind impozitul pe proprietățile imobiliare. Acest lucru duce la o interpretare neunitară și nu de puține ori discreționară de către autoritățile locale a prevederii legii referitoare la scutirile de care beneficiază asociațiile religioase.

În opinia sa referitoare la Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, Comisa de la Veneția a atras atenția asupra prezenței în lege a unor referiri la alte legi, lucru ce în practică ar duce la existența unui cadru legal imprevizibil și generator de situații discriminatorii. **Pentru a se evita această situație și pentru ca asociațiile religioase să beneficieze în mod real de drepturile ce i se cuvin prin lege, este necesară atât modificarea Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor în sensul unor prevederi explicite în ceea ce privește scutirile fiscale de care beneficiază**

asociațiile religioase, cât și modificarea Codului Fiscal, prin introducerea unor prevederi clare referitoare la scutirile de care beneficiază asociațiile religioase.

Pe parcursul redactării prezentului raport, s-a identificat cu mare dificultate în ce constă sprijinul financiar acordat de stat cultelor religioase, atât în ceea ce privește cuantumul sumelor acordate cât și în ceea ce privește aspectele vieții religioase care sunt finanțate de către stat. Aceasta deoarece, **în momentul de față nu există o politică clară și transparentă a statului în ceea ce privește sprijinul acordat cultelor religioase.**

Informațiile prezente în acest raport relevă faptul că sumele de bani acordate de statul român pentru sprijinirea cultelor s-au modificat substanțial până la sfârșitul anului 2007, în urma rectificărilor bugetare, în raport cu sumele prevăzute inițial prin legea bugetului de stat pe anul 2007. În raport cu rectificările bugetare pe anul 2007, sprijinul financiar acordat cultelor pe anul 2008, prin legea bugetului de stat, a crescut semnificativ. Această evoluție a sprijinului financiar nu este făcută publică, așa cum ar fi firesc, de către Secretariatul de Stat pentru Culte, instituție menită a face transparentă relația dintre autoritățile publice și culte. În măsura în care există informații, acestea sunt inexacte și publicate tardiv.

De altfel, studiul de față scoate în evidență faptul că există destule autorități publice locale și centrale care nu-și respectă obligațiile care le revin potrivit prevederilor Legii 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică respectiv a Legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, în ceea ce privește sprijinul acordat cultelor.

De cele mai multe ori sumele semnificative de bani acordate de stat în anul 2007 cultelor recunoscute nu au venit în întâmpinarea „nevoilor reale” ale tuturor acestora. Cereri specifice făcute de culte minoritare, mai ales în ceea ce privește suplimentarea de posturi pentru personal clerical și neclerical nu au fost soluționate în nici un fel, din diverse motive.

Unul dintre acestea ar fi că sprijinul financiar se acordă conform principiului proporționalității. Pe de o parte, în ceea ce privește unele culte, informațiile statului în legătură cu populația de enoriași nu a fost actualizată, astfel că sprijinul financiar acordat nu vine în întâmpinarea nevoilor unui număr crescând de enoriași care implică și intensificarea procesului de construcție de noi biserici. Pe de altă parte, criteriul proporționalității dezavantajează cultele cu număr mic de enoriași, care nu au posibilitatea să se autofinanțeze. Astfel, aplicarea acestui principiu pune în pericol sustenabilitatea financiară a unora dintre cultele minoritare.

Este recomandabil ca principiul proporționalității să fie coroborat cu aplicarea în practică a sintagmei prezente în lege referitoare la „nevoile reale” ale cultelor. Acest lucru se poate realiza printr-o analiză obiectivă din partea statului român a acestor nevoi și prin luarea în considerare a cererilor venite din partea cultelor. Lucrul acesta se întâmplă destul de rar, și în pofida existenței unor proceduri cu privire la obținerea de fonduri în anumite domenii ale vieții religioase, acestea se obțin de cele mai multe ori pe căi mai puțin formale.

Este demn de remarcat că sume importante de bani se alocă cultelor din Fondul de rezervă la dispoziția Guvernului, folosit în general pentru finanțarea unor cheltuieli urgente sau neprevăzute apărute în timpul exercițiului bugetar. Acest lucru se întâmplă fără ca Guvernul să justifice în ce constă caracterul urgent și neprevăzut al acestor cheltuieli, ceea ce nu permite o analiză a obiectivității în acordarea de astfel de sume.

Concluziile acestui raport conduc la ideea că principiul beneficiar al sprijinului financiar acordat de stat pentru programele sociale, pe perioada 2006-2007 a fost cultul ortodox. Deși preponderența adeptilor cultului ortodox pare a justifica această situație este de remarcat că guvernul și-a propus sprijinirea rolului social al „bisericii” în general, deci și a cultelor minoritare. Cu toatea acestea, nu a fost formulată o politică transparentă referitoare la beneficiarii și obiectivele acestui sprijin.

Un obiectiv asumat de Guvernul României pe perioada 2004-2008 este acela al formulării unei politici în domeniul vieții confesionale românești, avându-se în vedere patru mari coordonate: relația stat-culte sau asociații religioase, relația dintre culte, relația dintre culte, asociații religioase și indivizi și relația dintre culte, asociații religioase și viața socială.

Însă în lipsa unei politici transparente, este greu de apreciat în ce măsură statul român a atins obiectivele propuse. Cert este că, adesea, aceste obiective vin în contradicție sau nu vin în întâmpinarea nevoilor cultelor și asociațiilor recunoscute, la a căror dezvoltare și protecție, statul român și-a propus să vegheze.

ANEXA 1 – Lege nr. 489/2006 din 28 decembrie 2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor

CAPITOLUL I

Dispoziții generale

Art. 1. - (1) Statul român respectă și garantează dreptul fundamental la libertate de gândire, de conștiință și religioasă al oricărei persoane de pe teritoriul României, potrivit Constituției și tratatelor internaționale la care România este parte.

(2) Nimeni nu poate fi împiedicat sau constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă contrară convingerilor sale și nici nu poate fi supus vreunei discriminări, urmărit sau pus într-o situație de inferioritate pentru credință, apartenență ori neapartenență sa la o grupare, asociație religioasă sau un cult ori pentru exercitarea, în condițiile prevăzute de lege, a libertății religioase.

Art. 2. - (1) Libertatea religioasă cuprinde dreptul oricărei persoane de a avea sau de a adopta o religie, de a și-o manifesta în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, prin practicile și ritualurile specifice cultului, inclusiv prin educație religioasă, precum și libertatea de a-și păstra sau schimba credința religioasă.

(2) Libertatea de a-și manifesta credința religioasă nu poate face obiectul altor restrângeri decât al celor care sunt prevăzute de lege și constituie măsuri necesare într-o societate democratică pentru securitatea publică, protecția ordinii, a sănătății sau a moralei publice ori pentru protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Art. 3. - (1) Părinții sau tutorii au dreptul exclusiv de a opta pentru educația religioasă a copiilor minori, conform propriilor convingeri.

(2) Religia copilului care a împlinit vârsta de 14 ani nu poate fi schimbată fără consimțământul acestuia; copilul care a împlinit vârsta de 16 ani are dreptul să își aleagă singur religia.

Art. 4. - Orice persoană, cult, asociație religioasă sau grupare religioasă din România este liberă de a stabili și menține relații ecumenice și frățești cu alte persoane, culte sau grupări religioase și cu organizațiile intercreștine și interreligioase, la nivel național și internațional.

Art. 5. - (1) Orice persoană are dreptul să își manifeste credința religioasă în mod colectiv, conform propriilor convingeri și prevederilor prezentei legi, atât în structuri religioase cu personalitate juridică, cât și în structuri fără personalitate juridică.

(2) Structurile religioase cu personalitate juridică reglementate de prezenta lege sunt cultele și asociațiile religioase, iar structurile fără personalitate juridică sunt grupările religioase.

(3) Comunitățile religioase își aleg în mod liber structura asociațională în care își manifestă credința religioasă: cult, asociație religioasă sau grup religios, în condițiile prezentei legi.

(4) În activitatea lor, cultele, asociațiile religioase și grupările religioase au obligația să respecte Constituția și legile țării și să nu aducă atingere securității publice, ordinii, sănătății și moralei publice, precum și drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(5) Este interzisă prelucrarea datelor cu caracter personal legate de convingerile religioase sau de apartenența la culte, cu excepția desfășurării lucrărilor de recensământ național aprobat prin lege sau în situația în care persoana vizată și-a dat, în mod expres, consimțământul pentru aceasta.

(6) Este interzisă obligarea persoanelor să își menționeze religia, în orice relație cu autoritățile publice sau cu persoanele juridice de drept privat.

Art. 6. - (1) Gruparea religioasă este forma de asociere fără personalitate juridică a unor persoane fizice care, fără nicio procedură prealabilă și în mod liber, adoptă, împărtășesc și practică o credință religioasă.

(2) Asociația religioasă este persoana juridică de drept privat, constituită în condițiile prezentei legi, formată din persoane fizice care adoptă, împărtășesc și practică aceeași credință religioasă.

(3) O asociație religioasă poate deveni cult în condițiile prezentei legi.

CAPITOLUL II

Culte

SECȚIUNEA 1

Relațiile dintre stat și culte

Art. 7. - (1) Statul român recunoaște cultelor rolul spiritual, educațional, social-caritabil, cultural și de parteneriat social, precum și statutul lor de factori ai păcii sociale.

(2) Statul român recunoaște rolul important al Bisericii Ortodoxe Române și al celorlalte biserici și culte recunoscute în istoria națională a României și în viața societății românești.

Art. 8. - (1) Cultele recunoscute sunt persoane juridice de utilitate publică. Ele se organizează și funcționează în baza prevederilor constituționale și ale prezentei legi, în mod autonom, potrivit propriilor statute sau coduri canonice.

(2) De asemenea, sunt persoane juridice și părțile componente ale cultelor, așa cum sunt menționate în statutele sau codurile canonice proprii, dacă îndeplinesc cerințele prevăzute în acestea.

(3) Culele funcționează cu respectarea prevederilor legale și în conformitate cu propriile statute sau coduri canonice, ale căror prevederi sunt aplicabile propriilor credincioși.

(4) Denumirea unui cult nu poate fi identică cu cea a altui cult recunoscut în România.

Art. 9. - (1) În România nu există religie de stat; statul este neutru față de orice credință religioasă sau ideologie atee.

(2) Culele sunt egale în fața legii și a autorităților publice. Statul, prin autoritățile sale, nu va promova și nu va favoriza acordarea de privilegii sau crearea de discriminări față de vreun cult.

(3) Autoritățile publice cooperează cu culele în domeniile de interes comun și sprijină activitatea acestora.

(4) Statul român, prin autoritățile publice abilitate, sprijină activitatea spiritual-culturală și socială în străinătate a cultelor recunoscute în România.

(5) Autoritățile publice centrale pot încheia cu culele recunoscute atât parteneriate în domeniile de interes comun, cât și acorduri pentru reglementarea unor aspecte specifice tradiției cultelor, care se supun aprobării prin lege.

Art. 10. - (1) Cheltuielile pentru întreținerea cultelor și desfășurarea activităților lor se vor acoperi, în primul rând, din veniturile proprii ale cultelor, create și administrate în conformitate cu statutele lor.

(2) Culele pot stabili contribuții din partea credincioșilor lor pentru susținerea activităților pe care le desfășoară.

(3) Statul promovează sprijinul acordat de cetățeni cultelor prin deduceri din impozitul pe venit și încurajează sponsorizările către culte, în condițiile legii.

(4) Statul sprijină, la cerere, prin contribuții, în raport cu numărul credincioșilor cetățeni români și cu nevoile reale de subzistență și activitate, salarizarea personalului clerical și neclerical aparținând cultelor recunoscute. Statul sprijină cu contribuții în cuantum mai mare salarizarea personalului de cult al unităților de cult cu venituri reduse, în condițiile stabilite prin lege.

(5) Nimeni nu poate fi constrâns prin acte administrative sau prin alte metode să contribuie la cheltuielile unui cult religios.

(6) Culele recunoscute pot beneficia, la cerere, de sprijin material din partea statului, pentru cheltuielile privind funcționarea unităților de cult, pentru reparații și construcții noi, în raport cu numărul credincioșilor, conform ultimului recensământ, și cu nevoile reale.

(7) Statul sprijină activitatea cultelor recunoscute și în calitate de furnizori de servicii sociale.

(8) Autoritățile publice asigură oricărei persoane, la cerere, dreptul de a fi consiliată potrivit propriilor convingeri religioase prin înlesnirea asistenței religioase.

Art. 11. - Sprijinul statului constă și în acordarea de facilități fiscale, în condițiile legii.

Art. 12. - Utilizarea fondurilor bănești primite de la bugetul de stat sau bugetele locale, precum și respectarea destinației bunurilor primite în proprietate sau folosință de la autoritățile publice locale ori centrale se supun controlului statului.

Art. 13. - (1) Raporturile dintre culte, precum și cele dintre asociații și grupuri religioase se desfășoară pe baza înțelegerii și a respectului reciproc.

(2) În România sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de defăimare și învrăjbire religioasă, precum și ofensa publică adusă simbolurilor religioase.

(3) Împiedicarea sau tulburarea libertății de exercitare a unei activități religioase, care se desfășoară potrivit legii, se pedepsește conform dispozițiilor legii penale.

Art. 14. - (1) Fiecare cult trebuie să aibă un organism național de conducere sau de reprezentare.

(2) Unitățile de cult, inclusiv filialele lor fără personalitate juridică, se înființează și se organizează de către culte potrivit propriilor statute, regulamente și coduri canonice.

(3) Înființarea unității de cult trebuie să fie comunicată, spre evidență, Ministerului Culturii și Cultelor.

(4) Unitățile de cult nou-înființate ca persoane juridice pot solicita și primi sprijin financiar, în condițiile legii.

Art. 15. - Sigiliile și ștampilele folosite de către un cult sau de către o unitate locală de cult trebuie să conțină și denumirea oficială sub care cultul a fost recunoscut ori inițialele acestuia.

Art. 16. - (1) Cultele recunoscute pot folosi, în desfășurarea activităților lor, orice limbă consideră de cuviință. Evidența financiar-contabilă se va ține și în limba română.

(2) În relațiile oficiale cu autoritățile statului, cultele recunoscute folosesc limba română.

SECȚIUNEA a 2-a

Recunoașterea calității de cult

Art. 17. - (1) Calitatea de cult recunoscut de stat se dobândește prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Culturii și Cultelor, de către asociațiile religioase care, prin activitatea și numărul lor de membri, oferă garanții de durabilitate, stabilitate și interes public.

(2) Recunoașterea statutelor și a codurilor canonice se acordă în măsura în care acestea nu aduc atingere, prin conținutul lor, securității publice, ordinii, sănătății și moralei publice sau drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Art. 18. - Asociația religioasă care solicită recunoașterea calității de cult va formula o cerere în acest sens la Ministerul Culturii și Cultelor, însoțită de următoarea documentație:

a) dovada că este constituită legal și funcționează neîntrerupt pe teritoriul României ca asociație religioasă de cel puțin 12 ani;

b) listele originale cuprinzând adeziunile unui număr de membri cetățeni români cu domiciliul în România cel puțin egal cu 0,1% din populația României, conform ultimului recensământ;

c) mărturisirea de credință proprie și statutul de organizare și funcționare, care să cuprindă: denumirea cultului, structura sa de organizare centrală și locală, modul de conducere, administrare și control, organele de reprezentare, modul de înființare și desființare a unităților de cult, statutul personalului propriu, precum și prevederile specifice cultului respectiv.

Art. 19. - (1) În termen de 60 de zile de la data depunerii cererii, Ministerul Culturii și Cultelor înaintează Guvernului documentația de recunoaștere a cultului, însoțită de avizul său consultativ, întocmit pe baza documentației depuse.

(2) Dacă documentația este incompletă sau statutele conțin prevederi contrare legii, acestea se restituie motivat spre completare sau modificare, iar termenul de soluționare se prelungește corespunzător.

Art. 20. - (1) În termen de 60 de zile de la primirea avizului, Guvernul se pronunță asupra cererii, prin hotărâre de recunoaștere sau de respingere motivată.

(2) Hotărârea Guvernului se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, și poate fi atacată în justiție, conform legii.

(3) În caz de respingere a cererii, asociația religioasă poate solicita reluarea procedurii de recunoaștere a calității de cult, numai dacă prezintă dovezi din care să rezulte că au încetat temeiurile care au dus la soluția de respingere.

(4) Drepturile și obligațiile aferente calității de cult recunoscut se pot exercita de la data intrării în vigoare a hotărârii Guvernului de recunoaștere a acestuia.

Art. 21. - Guvernul, prin hotărâre, la propunerea Ministerului Culturii și Cultelor, poate retrage calitatea de cult recunoscut atunci când, prin activitatea sa, cultul aduce atingeri grave securității publice, ordinii, sănătății sau moralei publice ori drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Art. 22. - (1) Modificarea și completarea statutelor de organizare și funcționare sau codurilor canonice ale cultelor se comunică, spre recunoaștere, Ministerului Culturii și Cultelor.

(2) Actele administrative emise în temeiul prevederilor prezentei secțiuni, precum și neemiterea acestora în termenele prevăzute pot fi atacate în justiție, în condițiile legii.

SECȚIUNEA a 3-a

Personalul cultelor

Art. 23. - (1) Cultele își aleg, numesc, angajează sau revocă personalul potrivit propriilor statute, coduri canonice sau reglementări.

(2) Personalul cultelor poate fi sancționat disciplinar pentru încălcarea principiilor doctrinare sau morale ale cultului, potrivit propriilor statute, coduri canonice sau reglementări.

(3) Personalul clerical și cel asimilat al cultelor recunoscute nu poate fi obligat să dezvăluie faptele încredințate sau de care a luat cunoștință în considerarea statutului lor.

(4) Exercițarea funcției de preot sau orice altă funcție care presupune exercitarea atribuțiilor de preot fără autorizația sau acordul expres dat de structurile religioase, cu sau fără personalitate juridică, se sancționează potrivit legii penale.

Art. 24. - (1) Salariații și asigurații cultelor ale căror case de pensii sunt integrate în sistemul asigurărilor sociale de stat vor fi supuși prevederilor legislației privind asigurările sociale de stat.

(2) Salariații și asigurații cultelor care dispun de case de pensii sau fonduri de pensii proprii se supun regulamentelor adoptate de către organele de conducere ale cultelor, în conformitate cu statutele acestora și în acord cu principiile generale ale legislației privind asigurările sociale de stat.

Art. 25. - Personalul clerical și cel asimilat, precum și personalul monahal aparținând cultelor recunoscute este scutit de îndeplinirea serviciului militar.

Art. 26. - (1) Cultele pot avea organe proprii de judecată religioasă pentru problemele de disciplină internă, conform statutelor și reglementărilor proprii.

(2) Pentru problemele de disciplină internă sunt aplicabile în mod exclusiv prevederile statute și canonice.

(3) Existența organelor proprii de judecată nu înlătură aplicarea legislației cu privire la contravenții și infracțiuni în sistemul jurisdicțional.

SECȚIUNEA a 4-a

Patrimoniul cultelor

Art. 27. - (1) Cultele recunoscute și unitățile lor de cult pot avea și dobândi, în proprietate sau în administrare, bunuri mobile și imobile, asupra cărora pot dispune în conformitate cu statutele proprii.

(2) Bunurile sacre, respectiv cele afectate direct și exclusiv cultului, stabilite conform statutelor proprii în conformitate cu tradiția și practicile fiecărui cult, dobândite cu titlu, sunt insesizabile și imprescriptibile și pot fi înstrăinate doar în condițiile statute specifice fiecărui cult.

(3) Prevederile alin. (2) nu afectează redobândirea bunurilor sacre confiscate în mod abuziv de stat în perioada 1940-1989, precum și a celor preluate fără titlu.

Art. 28. - (1) Unitățile locale ale cultelor pot avea și întreține, singure sau în asociere cu alte culte, cimitire confesionale pentru credincioșii lor. Cimitirele

confesionale se administrează potrivit regulamentelor cultului deținător. Identitatea confesională a cimitirelor istorice este protejată de lege.

(2) În localitățile în care nu există cimitire comunale și unele culte nu au cimitire proprii, persoanele decedate care aparțineau cultelor respective pot fi înhumate potrivit ritului propriu, în cimitirele existente în funcțiune.

(3) Prevederile alin. (2) nu se aplică cimitirelor aparținând cultelor mozaic și musulman.

(4) Autoritățile administrației publice locale au obligația de a înființa cimitire comunale și orășenești în fiecare localitate.

(5) Cimitirele comunale sau orășenești se organizează astfel încât să aibă sectoare corespunzătoare pentru fiecare cult recunoscut, la cererea cultelor ce funcționează în localitatea respectivă.

Art. 29. - (1) Cultele au dreptul exclusiv de a produce și valorifica obiectele și bunurile necesare activității de cult, în condițiile legii.

(2) Utilizarea operelor muzicale în activitatea cultelor recunoscute se face fără plata taxelor către organele de gestiune colectivă a drepturilor de autor.

Art. 30. - Bunurile bisericești sau similare din străinătate, proprietate a statului român ori a cultelor din România, pot constitui obiectul unor acorduri bilaterale semnate de statul român, la solicitarea celor interesați.

Art. 31. - (1) Bunurile care fac obiectul aporturilor de orice fel - contribuții, donații, succesiuni -, precum și orice alte bunuri intrate în mod legal în patrimoniul unui cult nu pot face obiectul revendicării lor ulterioare.

(2) Persoanele care părăsesc un cult recunoscut nu pot emite pretenții asupra patrimoniului cultului respectiv.

(3) Disputele patrimoniale dintre cultele recunoscute se soluționează pe cale amiabilă, iar, în caz contrar, potrivit dreptului comun.

(4) În cazul retragerii calității de cult recunoscut potrivit prevederilor prezentei legi sau al dizolvării, destinația patrimoniului este cea stabilită prin statutul acestuia.

SECȚIUNEA a 5-a

Învățământul organizat de culte

Art. 32. - (1) În învățământul de stat și particular, predarea religiei este asigurată prin lege cultelor recunoscute.

(2) Personalul didactic care predă religia în școlile de stat se numește cu acordul cultului pe care îl reprezintă, în condițiile legii.

(3) În cazul în care un cadru didactic săvârșește abateri grave de la doctrina sau morala cultului, cultul îi poate retrage acordul de a preda religia, fapt ce duce la desfacerea contractului individual de muncă.

(4) La cerere, în situația în care conducerea școlii nu poate asigura profesori de religie aparținând cultului din care fac parte elevii, aceștia pot face dovada studierii religiei proprii cu atestat din partea cultului căruia îi aparțin.

Art. 33. - (1) Cultele au dreptul să înființeze și să administreze unități de învățământ pentru pregătirea personalului de cult, a profesorilor de religie, precum și a altor specialiști necesari activității religioase a fiecărui cult, în condițiile prevăzute de lege.

(2) Fiecare cult este liber să își stabilească forma, nivelul, numărul și planul de școlarizare pentru instituțiile de învățământ proprii, în condițiile prevăzute de lege.

Art. 34. - (1) Cultele își elaborează planurile și programele de învățământ pentru învățământul teologic preuniversitar și programele pentru predarea religiei. Acestea se avizează de către Ministerul Culturii și Cultelor și se aprobă de către Ministerul Educației și Cercetării.

(2) Pentru învățământul superior, planurile și programele de învățământ se elaborează de instituțiile de învățământ, cu acordul cultului respectiv, și se aprobă de senatele universitare.

Art. 35. - (1) Personalul didactic din unitățile de învățământ teologic integrate în învățământul de stat se recunoaște de către Ministerul Educației și Cercetării, în condițiile prevăzute de lege, cu acordul prealabil al organelor statutare ale cultelor religioase în cauză.

(2) Personalul didactic din unitățile de învățământ teologic neintegrate în învățământul de stat se numește de către organele statutare ale cultelor, în conformitate cu statutele acestora. Personalul didactic care predă religia în școli trebuie să îndeplinească prevederile Legii privind Statutul personalului didactic nr. 128/1997, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 36. - (1) În centrele de plasament organizate de instituțiile publice, particulare sau aparținând cultelor, educația religioasă a copiilor se face conform apartenenței lor religioase.

(2) În centrele de plasament, indiferent de finanțator, educația religioasă a copiilor cărora nu li se cunoaște religia se face doar cu acordul persoanelor stabilite prin actele normative incidente în acest domeniu.

Art. 37. - Salarizarea personalului didactic și administrativ din unitățile de învățământ teologic neintegrate în învățământul de stat se asigură de către culte. La cererea cultelor, statul, prin Ministerul Culturii și Cultelor, poate asigura o contribuție la salariu, proporțional, în raport de numărul membrilor acestora.

Art. 38. - Echivalarea și recunoașterea diplomelor și a certificatelor de studii teologice obținute în străinătate se fac în condițiile prevăzute de lege.

Art. 39. - (1) Cultele recunoscute au dreptul de a înființa și administra forme de învățământ confesional de toate nivelurile, profilurile și specializările, în condițiile legii.

(2) Diplomele pentru absolvenții unităților și instituțiilor de învățământ particular, confesional, organizate de cultele religioase se eliberează potrivit legislației în vigoare.

(3) Statul va susține financiar învățământul confesional, în condițiile legii.

(4) Unitățile de învățământ confesional dispun de autonomie organizatorică și funcțională, potrivit statutelor și canoanelor lor, în concordanță cu prevederile legale ale sistemului național de învățământ.

(5) În învățământul confesional se pot înscrie elevi sau studenți, indiferent de religie sau confesiune, garantându-se libertatea educației religioase a acestora, corespunzătoare propriei religii sau confesiuni.

CAPITOLUL III

Asociațiile religioase

Art. 40. - (1) Libertatea religioasă se poate exercita și în cadrul asociațiilor religioase, care sunt persoane juridice alcătuite din cel puțin 300 de persoane, cetățeni români sau rezidenți în România, care se asociază în vederea manifestării unei credințe religioase.

(2) Asociația religioasă dobândește personalitate juridică prin înscrierea în Registrul asociațiilor religioase, care se instituie la grefa judecătorei în a cărei circumscripție teritorială își are sediul.

Art. 41. - (1) Oricare dintre asociați, pe baza împuternicirii date de ceilalți, poate formula o cerere de înscriere a asociației în Registrul asociațiilor religioase.

(2) Cererea de înscriere va fi însoțită de următoarele documente:

a) actul constitutiv, în formă autentică, în care se vor arăta obligatoriu denumirea asociației religioase, care nu poate fi identică sau asemănătoare cu cea a unui cult sau a altei asociații religioase recunoscute, datele de identificare și semnăturile asociaților, sediul, patrimoniul inițial, de cel puțin două salarii brute pe economie, alcătuit din aportul în natură sau în bani al asociaților, precum și primele organe de conducere;

b) mărturisirea de credință proprie și statutul asociației religioase, care trebuie să cuprindă: structura sa de organizare centrală și locală, modul de conducere, administrare și control, modul de înființare și desființare a unităților locale, drepturile și obligațiile membrilor, principalele activități pe care asociația religioasă înțelege să le desfășoare în vederea atingerii scopurilor sale spirituale, alte prevederi specifice asociației religioase respective;

c) actele doveditoare ale sediului și patrimoniului inițial;

d) avizul consultativ al Ministerului Culturii și Cultelor;

e) dovada privind disponibilitatea denumirii, eliberată de Ministerul Justiției.

Art. 42. - (1) În termen de 3 zile de la depunerea cererii de înscriere și a documentelor prevăzute la art. 41 alin. (2), judecătorul desemnat de președintele

instanței verifică legalitatea acestora și dispune, prin încheiere, înscrierea asociației în Registrul asociațiilor religioase.

(2) Odată cu efectuarea înscrierii, încheierea prin care s-a dispus înscrierea se comunică, din oficiu, organului financiar local în a cărui rază teritorială se află sediul asociației religioase, pentru evidența fiscală, cu menționarea numărului de înscriere în Registrul asociațiilor religioase.

Art. 43. - Asociațiile religioase pot înființa filiale cu personalitate juridică, în conformitate cu statutele lor, potrivit procedurii prevăzute la art. 41 și 42.

Art. 44. - (1) Asociațiile religioase beneficiază de facilități fiscale legate de activitatea lor religioasă, în conformitate cu Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare.

(2) Asociațiilor religioase li se aplică în mod corespunzător și prevederile art. 10 alin. (2) și ale art. 15, 16 și 28.

Art. 45. - Dizolvarea asociației religioase se pronunță de instanța competentă atunci când, prin activitatea sa, asociația religioasă aduce atingeri grave securității publice, ordinii, sănătății sau moralei publice, drepturilor și libertăților fundamentale ale omului ori când asociația religioasă urmărește alt scop decât cel pentru care s-a constituit.

Art. 46. - Prevederile prezentului capitol se completează cu dispozițiile Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005.

Art. 47. - (1) Asociațiile existente, constituite în conformitate cu reglementările legale privind asociațiile și fundațiile, care au ca obiect de activitate principal exercitarea unei credințe religioase și care doresc să dobândească statutul de asociație religioasă vor depune la judecătoria unde sunt înregistrate o cerere de transformare a asociației și de radiere a ei din Registrul asociațiilor și fundațiilor și de înregistrare în Registrul asociațiilor religioase ținut de grefa aceleiași judecătorii, însoțită de documentația prevăzută la art. 41.

(2) Cererea va fi semnată de organele statutare de conducere ale asociației, arătându-se expres dorința transformării asociației inițiale în asociație religioasă.

(3) Judecătorul-delegat se va pronunța atât asupra transformării asociației, cât și asupra înregistrării asociației religioase, stabilind și perioada în care asociația a avut ca obiect de activitate exercitarea unei credințe religioase.

(4) Perioada stabilită de instanță va fi luată în considerare și se va adăuga perioadei de funcționare a asociației religioase, în vederea dobândirii calității de cult recunoscut.

Art. 48. - (1) În toate cererile și acțiunile în justiție privitoare la dobândirea sau pierderea calității de asociație religioasă, judecata se face cu prezența procurorului și cu citarea reprezentantului Ministerului Culturii și Cultelor.

(2) Încheierile sau hotărârile pronunțate de către instanță în cauzele privitoare la asociațiile religioase pot fi atacate cu recurs, în termen de 15 zile de la pronunțare, la tribunal.

CAPITOLUL IV

Dispoziții tranzitorii și finale

Art. 49. - (1) La data intrării în vigoare a prezentei legi, în România funcționează 18 culte recunoscute, conform anexei care face parte integrantă din prezenta lege.

(2) În termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, cultele din România prevăzute în anexă vor prezenta statutele și codurile canonice Ministerului Culturii și Cultelor, pentru recunoașterea lor.

(3) Recunoașterea se realizează prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Culturii și Cultelor, și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I. Dispozițiile art. 17 alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

Art. 50. - (1) Orice modificare sau completare a prezentei legi se realizează cu consultarea prealabilă a cultelor recunoscute și cu respectarea normelor legale privind transparența decizională.

(2) Reprezentanții cultelor religioase au dreptul de a participa ca invitați la dezbaterile în Parlament și în comisiile acestuia a proiectelor de acte normative privitoare la viața religioasă, la activitatea cultelor, de educație și de învățământ confesional, de asistență socială și de patrimoniu național privind cultele.

Art. 51. - La data intrării în vigoare a prezentei legi, Decretul nr. 177/1948 pentru regimul general al cultelor religioase, publicat în Buletinul Oficial, Partea I, nr. 178 din 4 august 1948, cu modificările și completările ulterioare, precum și orice alte dispoziții contrare se abrogă.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (1) din Constituția României, republicată.

PREȘEDINTELE CAMEREI
DEPUTAȚILOR

p. PREȘEDINTELE SENATULUI,

BOGDAN OLTEANU

DORU IOAN TĂRĂCILĂ

București, 28 decembrie 2006.
Nr. 489.

ANEXĂ

LISTA
cultelor recunoscute în România

Nr.	Denumirea cultului
Crt.	

1.	BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
2.	EPISCOPIA ORTODOXĂ SÂRBĂ DE TIMIȘOARA
3.	BISERICA ROMANO-CATOLICĂ
4.	BISERICA ROMÂNĂ UNITĂ CU ROMA, GRECO-CATOLICĂ
5.	ARHIEPISCOPIA BISERICII ARMENE
6.	BISERICA CREȘTINĂ RUSĂ DE RIT VECHI DIN ROMÂNIA
7.	BISERICA REFORMATĂ DIN ROMÂNIA
8.	BISERICA EVANGHELICĂ C.A. DIN ROMÂNIA
9.	BISERICA EVANGHELICĂ LUTHERANĂ DIN ROMÂNIA
10.	BISERICA UNITARIANĂ DIN TRANSILVANIA
11.	UNIUNEA BISERICILOR CREȘTINE BAPTISTE DIN ROMÂNIA
12.	BISERICA CREȘTINĂ DUPĂ EVANGHELIE DIN ROMÂNIA - UNIUNEA BISERICILOR CREȘTINE DUPĂ EVANGHELIE DIN ROMÂNIA
13.	BISERICA EVANGHELICĂ ROMÂNĂ
14.	UNIUNEA PENTICOSTALĂ - BISERICA LUI DUMNEZEU APOSTOLICĂ DIN ROMÂNIA
15.	BISERICA CREȘTINĂ ADVENTISTĂ DE ZIUA A ȘAPTEA DIN ROMÂNIA
16.	FEDERAȚIA COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA
17.	CULTUL MUSULMAN
18.	ORGANIZAȚIA RELIGIOASĂ MARTORII LUI IEHOVA

ANEXA 2 – Lista Hotărârilor de Guvern din cursul anului 2007 care au avut ca obiect sprijinirea cultelor

1. H.G. nr. 376/2007 din 25/04/2007 privind suplimentarea bugetului Ministerului Culturii și Cultelor din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului, prevăzut în bugetul de stat pe anul 2007, pentru Mănăstirea Antim, București, din cadrul Patriarhiei Române;
2. H.G. nr. 423/2007 din 09/05/2007 privind suplimentarea bugetului Ministerului Culturii și Cultelor din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului, prevăzut în bugetul de stat pe anul 2007, pentru Patriarhia Bisericii Ortodoxe Române și Arhiepiscopia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, Alba Iulia și Făgăraș;
3. H.G. nr. 544/2007 din 06/06/2007 privind suplimentarea bugetului Ministerului Culturii și Cultelor din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului pe anul 2007, pentru Federația Comunităților Evreiești din România;
4. H.G. nr. 839/2007 din 01/08/2007 privind suplimentarea bugetului Ministerului Culturii și Cultelor din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului prevăzut în bugetul de stat pe anul 2007, pentru Patriarhia Română;
5. H.G. nr. 900/2007 din 07/08/2007 modificarea art. 1 din H.G. nr. 839/2007 privind suplimentarea bugetului Ministerului Culturii și Cultelor din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului prevăzut în bugetul de stat pe anul 2007, pentru Patriarhia Română;
6. H.G. nr. 914/2007 din 07/08/2007 privind transmiterea unei părți dintr-un imobil aflat în domeniul public al statului din administrarea Ministerului Apărării în administrarea Ministerului Culturii și Cultelor, pentru Mănăstirea „Sfintei Cruci” din Oradea;
7. H.G. nr. 987/2007 din 28/08/2007 privind suplimentarea bugetului Ministerului Culturii și Cultelor din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului, prevăzut în bugetul de stat pe anul 2007, pentru Mănăstirea secu, județul Neamț, Mitropolia Moldovei și a Bucovinei;
8. H.G. nr. 1148/2007 din 26/09/2007 privind suplimentarea bugetului Ministerului Culturii și Cultelor din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului pe anul 2007;
9. H.G. nr. 1218/2007 din 10/10/2007 privind suplimentarea bugetului Ministerului Culturii și Cultelor din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului;

10. H.G. nr. 1275/2007 din 17/10/2007 privind darea în administrarea Ministerului Culturii și Cultelor a unui imobil trecut în proprietatea publică a statului;
11. H.G. nr. 1333/2007 din 31/10/2007 privind completarea art. 1 din H.G. nr. 1148/2007 din 26/09/2007 privind suplimentarea bugetului Ministerului Culturii și Cultelor din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului pe anul 2007;
12. H.G. nr. 1508/2007 din 12/12/2007 privind suplimentarea bugetului Ministerului Culturii și Cultelor din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului, pentru Arhiepiscopia Ortodoxă Română din Alba Iulia;
13. H.G. nr. 1575/2007 din 19/12/2007 privind suplimentarea bugetului Ministerului Culturii și Cultelor din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului;

ANEXA 3 – Răspuns Consiliul Județean Constanța

CONSILIUL JUDEȚEAN CONSTANȚA

• Bd. Tomis nr. 51, Constanța • Tel. : 0241-708461 / Fax : 0241-708439 • e-mail : consiud@cjcl.ro •

DIRECȚIA GENERALĂ ADMINISTRATIE PUBLICĂ ȘI JURIDICĂ
SERVICIUL C/C, RELATII PUBLICE, ARHIVA SECRETARIAT
Nr. R 353 / 14.02.2008

PRESEDINTE
CONSILUL JUDEȚEAN CONSTANȚA
CONSILIUL
NICUSOR DANIEL
CONSTANTINESCU

Catre ,

ASOCIATIA PENTRU APARAREA DREPTURILOR
OMULUI IN ROMANIA – COMITETUL HELSINKI

Urmare a adresei dumneavoastra numarul 353 / 14.01.2008, prin care ne
solicitati diverse informatii in baza Legii 544 / 2003, despre atribuirea in folosinta
gratuita cultelor recunoscute va facem cunoscut ca nu a fost depusa nici o cerere
in acest sens in anul 2007 .

DIRECTOR

Cristinel Nicolae DRAGOMIR

Sef Serviciul C/C
Constanța ION

ANEXA 4 – Răspuns Consiliul Județean Sălaj

**ROMÂNIA
JUDEȚUL SĂLAJ
CONSILIUL JUDEȚEAN**

Zalău, 4700, P-ța 1 Decembrie 1918 nr.12
tel: 0040-260-614120*, fax: 0040-0260-661097
www.cjsi.ro, e-mail: office@cjsi.ro

Cabinet PREȘEDINTE

tel: 0040-260-662035, fax: 0040-260-661097
e-mail: marc@cjsi.ro

Nr. 1 din 17.01.2008

Către,

**ASOCIAȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR
OMULUI DIN ROMÂNIA – COMITETUL HELSINKI**

București, Str. Nicolae Tonitza, nr.8, Sector 3

Referitor la solicitarea dvs. nr. 36 din 10 ianuarie 2008, vă comunicăm următoarele:

1. Cereri pentru atribuire în folosință gratuită de imobile primite de la culte în decursul anului 2007 – 1.

Soluționat favorabil – 1

Beneficiar: Protopopiatul Ortodox Sălaj.

2. Cererile de atribuire de terenuri se soluționează de către Instituția Prefectului, motiv pentru care la instituția noastră nu au fost depuse cereri în acest sens.

3. În decursul anului 2007 s-au primit 41 de cereri pentru acordare de facilități în vederea construirii/renovării de biserici, din care au fost soluționate favorabil 36.

Potrivit Hotărârii Consiliului Județean Sălaj nr. 25/28.02.2007 s-a aprobat Programul de cofinanțare a activităților de construcții-lăcașuri de cult și s-a alocat suma de 300.000 lei. Ulterior, prin Hotărârea nr. 53/29.06.2007 s-a suplimentat suma alocată cu 60.000 lei. Finanțarea lăcașelor de cult s-a făcut pe bază de proiecte de finanțare. În urma evaluării acestora s-au atribuit contracte de finanțare la un număr de 36 lăcașuri de cult, în sumă de 10.000 lei la fiecare.

Beneficiarii sunt:

- Biserica ortodoxă din: Siciu, Sf.Ștefan Zalău, Badon, Jibou, Ortelec – Zalău, Românași, Adalin, Sf.Vineri Zalău, Răstolțu Mare, Jac, Borza, Mălădia, Dumbrava-Nord Zalău, Porolissum Zalău, Sărmășag, Pusta, Colonia Sighet, Recea, Recea Mică, Sîrbi, Șimleu III Horea, Marca, Bălan, Buciumi, Capelă Unitatea militară, Mănăstire Voivodeni, Schit Bobota;
- Biserica greco-catolică Plopiș, Hereclean, Buciumi, Chilioara, Cehei, Bădăcin;
- Biserica Penticostală nr. 2 Aghireș;

ROMÂNIA
JUDEȚUL SĂLAJ
CONSILIUL JUDEȚEAN

Zalău, 4700, P-ja 1 Decembrie 1918 nr.12
tel: 0040-260-614120*, fax: 0040-0260-661097
www.cjsj.ro, e-mail: office@cjsj.ro

- Biserica Reformată Archid;
- Biserica Reformată colonia minieră Șarmășag.

4. Nu s-a acordat sprijin în vederea salarizării personalului clerical, întrucât nu este de competența Consiliului județean.

5. Prin Legea nr. 486/2006 privind bugetul de stat pe anul 2007, s-au aprobat și finanțat un număr de 509 posturi personal neclerical, defalcate astfel:

- Episcopia Ortodoxă Oradea - 349
- Episcopia Romano-Catolică Oradea - 6
- Episcopia Română Unită cu Roma Greco-Catolică de Cluj - Gherla - 12
- Protopopiatul Greco-Catolic Baia Mare - 12
- Episcopia Română Unită cu Roma Greco-Catolică Oradea - 27
- Protopopiatul Reformat Zalău - 29
- Protopopiatul Reformat Șimleu Silvaniei - 45
- Eparhia Reformată din Ardeal - 36
- Cultul penticostal București - 1
- Biserica Creștin Baptistă - 1

Cu stimă,

FE/CA.
2 ex.

ISBN 978-973-0-05594-8

